

Jaarverslag 2022

Inhoud

4 – 5 **Voorwoord**

6 – 11 **Bestuursverslag**

7 Inleiding

8 Speerpunten

9 -11 Verandertheorie

12 – 25 **Programma's en projecten**

13 – 16 Programma Aanpak laaggeletterdheid in gemeenten

17 – 18 Expertisepunt Basisvaardigheden

19 – 25 Diverse projecten

26 – 37 **Agendering**

27 – 29 Publiciteit in de media

30 – 31 Taalheldenprijs

32 – 37 Week van lezen en schrijven

38 – 49 **Kennis en innovatie**

40 Thema Werk

42 – 43 Thema Preventie

44 Thema Digitaal

45 – 46 Thema Sociaal domein

46 – 47 Thema Doelgroepen

47 – 48 Thema Toegankelijke dienstverlening en eenvoudige
communicatie

49 Onderzoeken

50 – 55 **Over ons**

56 – 61 **Financiën**

62 – 83 **Jaarrekening**

Voorwoord

Stichting Lezen en Schrijven is de motor achter een geletterd Nederland. We bedenken en initiëren projecten en programma's om laaggeletterdheid te voorkomen en verminderen en vragen aandacht voor dit thema bij publiek en politiek. En we pleiten voor eenvoudige communicatie en toegankelijke dienstverlening, zodat iedereen mee kan doen. Ook als je moeite hebt met lezen en schrijven, rekenen of digitale vaardigheden mist. Financiering voor die projecten ontvangen we van de Rijksoverheid, maar ook van lagere overheden, maatschappelijke organisaties, bedrijven en fondsen.

Onze grootste uitdaging is om alle 2,5 miljoen mensen die in Nederland laaggeletterd zijn, te bereiken. Dat lukt nu nog niet. Ze denken vaak dat bijscholing niets voor hen is. En veel mensen schamen zich ervoor dat ze moeite hebben met iets dat voor anderen zo gewoon is. Terwijl het zo belangrijk is om weer te gaan leren. Daardoor ontwikkel je je. Je wordt zelfredzamer.

“We moeten de overdracht van laaggeletterdheid van ouder op kind voorkomen.”

Als we meer mensen bereiken, kunnen we ook de overdracht van laaggeletterdheid van ouder op kind voorkomen. Op dit moment is in Nederland 1 op de 9 ouders met minderjarige kinderen laaggeletterd. Hun kinderen lopen een veel groter risico om op latere leeftijd ook laaggeletterd te worden. Als beide ouders laaggeletterd zijn, is die kans zelfs 3 keer zo groot. Die cirkel moeten we doorbreken.

Ik probeer in mijn werk veel vooruit te kijken en structureel te werken aan het voorkomen en verminderen van laaggeletterdheid. Tijdelijke projecten zijn er genoeg, maar ik stel altijd de vraag: Hoe kunnen we op de lange termijn impact maken? Dat bereiken we onder andere door ervoor te zorgen dat gemeenten hun regierol in de aanpak van laaggeletterdheid zo goed mogelijk oppakken. Door te onderzoeken wat werkt. Door de inspanningen van lokale organisaties zo goed mogelijk op elkaar te laten aansluiten. En door te leren van goede voorbeelden en aanpakken.

Ik hoop dat we over een paar jaar niet meer hoeven te vechten voor een structurele aanpak laaggeletterdheid, maar dat het vanzelfsprekend is dat alle gemeenten daar werk van maken. En dat de overheid meer gaat doen aan monitoring van het bereik en toetsen van de kwaliteit van volwasseneneducatie. Soms lijkt het alsof iedereen de aanpak van laaggeletterdheid belangrijk vindt, maar niemand zich er echt verantwoordelijk voor voelt. Dat kan niet in een rijk land als Nederland.

“Soms lijkt het alsof iedereen de aanpak van laaggeletterdheid belangrijk vindt, maar niemand zich er echt verantwoordelijk voor voelt.”

Nu er krapte op de arbeidsmarkt is, merken we gelukkig wel dat werkgevers ook meer willen doen aan de ontwikkeling van mensen met een praktische opleiding onder mbo-niveau 2 of mensen die weinig onderwijs hebben gevolgd. Een van mijn mooiste werkbezoeken van 2022 was dan ook aan De Groot Installatiegroep. In dit familiebedrijf weten ze als geen ander dat mensen het verschil maken. In het kader van een Leven Lang Ontwikkelen krijgen medewerkers daarom structureel de mogelijkheid om hun basisvaardigheden te vergroten. Een goed voorbeeld dat hopelijk doet volgen.

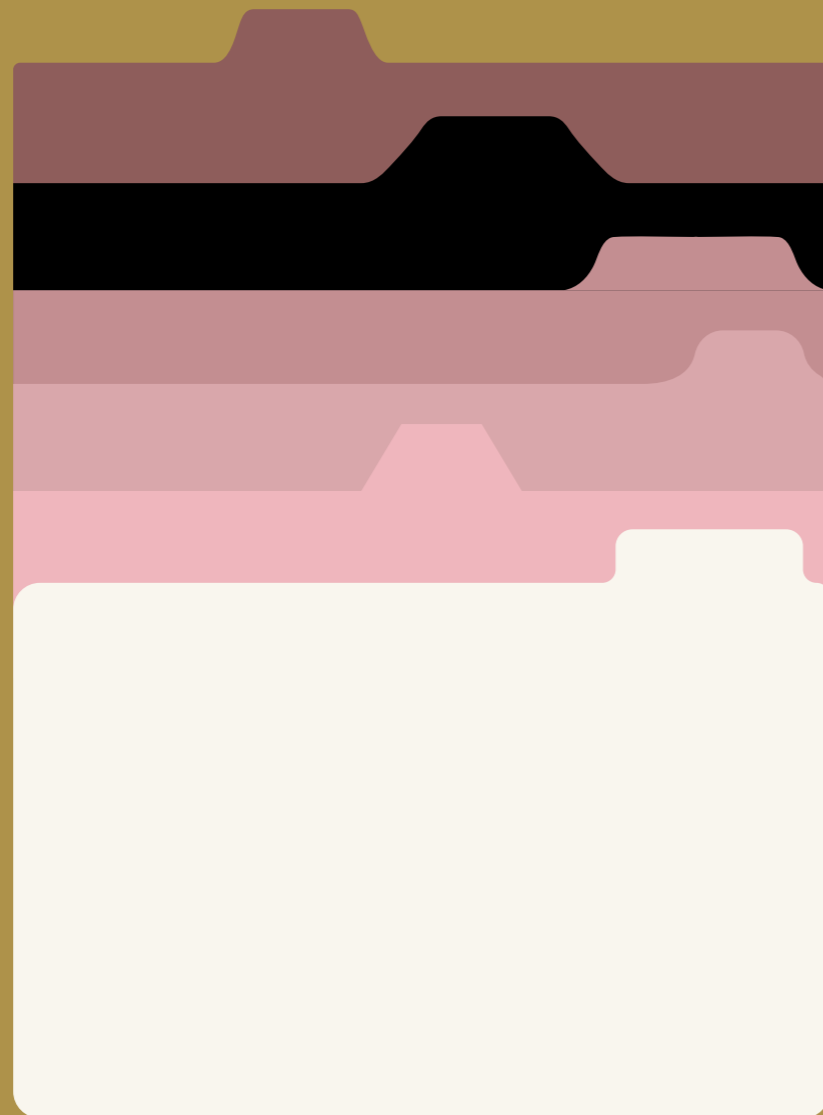
Laaggeletterdheid voorkomen en verminderen kunnen we niet alleen. We werken samen met duizenden partners door het hele land. Denk bijvoorbeeld aan het Instituut GAK, de Nationale Postcode Loterij, ministeries, de VNG, de SER, Oefenen.nl, de KB Nationale Bibliotheek, roc's, private taalscholen, Het begint met Taal, Movisie en vele lokale partners. En vergeet onze eigen medewerkers niet. Daar ben ik heel erg trots op. Mede door al deze inzet blijven we ook in de toekomst de motor achter een geletterd Nederland.

Geke van Velzen,

Directeur-bestuurder Stichting Lezen en Schrijven

Bestuursverslag

Inleiding

Een samenleving waarin iedereen meedoet

In Nederland hebben 2,5 miljoen volwassenen moeite met lezen, schrijven of rekenen. Daardoor hebben ze ook vaak moeite met een computer of een smartphone. Dat heeft veel gevolgen. Een baan vinden, gezond leven en grip hebben op je geldzaken is dan lastiger.

Wij zetten ons ervoor in dat iedereen kan lezen, schrijven en rekenen. Daarom maken we laaggeletterdheid onderwerp van gesprek bij het publiek en de politiek. Dat doen we met advies en campagnes. We ondersteunen gemeenten bij beleidsontwikkeling en beleidsuitvoering. En we ondersteunen organisaties met scholing, onderzoek en lesmateriaal. Want een samenleving waarin iedereen meedoet, daar hebben we allemaal wat aan.

Visie

Een samenleving wordt sterker als iedereen kan meedoen.

Missie

Wij zetten ons in voor iedereen die moeite heeft met lezen, schrijven en rekenen en daardoor ook met een computer of een smartphone.

Zodat:

- Volwassenen op hun eigen niveau en in hun eigen buurt kunnen en mogen leren.
- Kinderen goed kunnen lezen, schrijven en rekenen als ze van school komen. En moeite met lezen en schrijven niet meer doorgegeven wordt van ouder op kind.
- Overheden, bedrijven en organisaties eenvoudig communiceren en zo toegankelijk zijn voor iedereen.

Daar werken we op 3 manieren aan:

1. Door laaggeletterdheid te agenderen en laaggeletterden te activeren.
2. Door overheden, instellingen en bedrijven te adviseren en hen te helpen bij de uitvoering van de aanpak van laaggeletterdheid.
3. Door kennisontwikkeling en vernieuwing op het gebied van laaggeletterdheid.

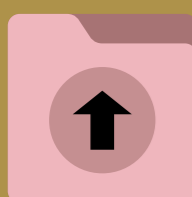
Laaggeletterdheid kunnen we alleen aanpakken door samen te werken met de overheid, de politiek, het bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties. En door samen op te trekken met mensen die zelf moeite hebben met basisvaardigheden, de ervaringsdeskundigen. In dit jaarverslag vind je een greep uit wat we in 2022 hebben gedaan. Het jaarverslag is dus geen uitputtend verslag, maar geeft wel een goede indruk van onze activiteiten en behaalde resultaten.

Speerpunten

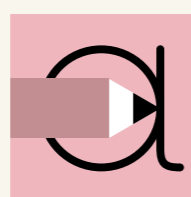
We maken laaggeletterdheid onderwerp van gesprek bij publiek en politiek. Landelijk werken we samen met honderden gemeenten, instellingen en bedrijven. Samen met docenten en vrijwilligers organiseren we scholing.

We focussen ons op 4 algemene speerpunten. In ons meerjarenplan 2020-2024 hebben we deze als volgt beschreven:

Kennis over laaggeletterdheid verzamelen en delen.

Samen met onze partners iedereen die niet goed kan lezen, schrijven, rekenen of omgaan met digitale informatie scholing bieden om dit alsnog te leren.

Actief werken aan het voorkomen van laaggeletterdheid. Dit doen we door het belang van taalontwikkeling onder de aandacht te brengen en (voor)lezen te stimuleren bij kinderen en jonge ouders.

Zoveel mogelijk mensen bewustmaken dat 2,5 miljoen mensen laaggeletterd zijn. En dat daar iets aan gedaan moet worden. We noemen dit agendering.

Verandertheorie

In 2022 stelden we een verandertheorie op. De verandertheorie beschrijft hoe onze activiteiten leiden tot het behalen van onze doelen.

1 Wat we doen

We agenderen en activeren.

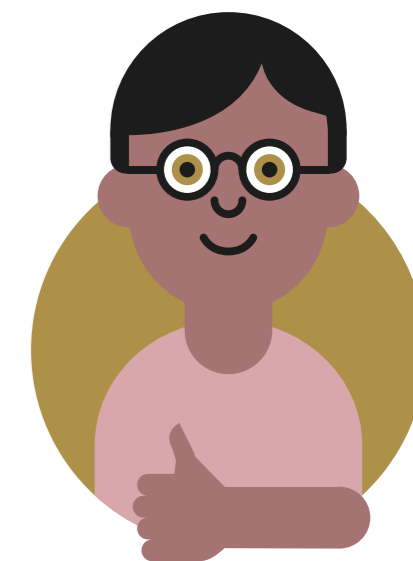
We maken meer mensen en organisaties bewust van laaggeletterdheid. En van het belang om als volwassene te blijven leren.

We adviseren en doen.

We bouwen netwerken. We ondersteunen gemeenten bij hun aanpak van laaggeletterdheid. We geven advies en voeren projecten uit.

We ontwikkelen en delen kennis.

We doen onderzoek en delen kennis en ervaring over hoe we laaggeletterdheid aan kunnen pakken.

Dit zorgt ervoor dat de partijen die we bereiken

2

...zich bewust zijn van de ernst en gevolgen van laaggeletterdheid. En bereid zijn om stappen te zetten om dit aan te pakken.

...weten wat zij kunnen doen om mensen met beperkte basisvaardigheden te bereiken en te motiveren om te gaan leren.

...goede materialen en instrumenten hebben om mensen met beperkte basisvaardigheden te ondersteunen bij het leren.

3 Hiermee helpen we ze de volgende veranderingen te realiseren:

4 Zo bereiken we samen met alle partijen impact

Meer volwassenen kunnen meedoen. Omdat ze op hun eigen niveau en in hun eigen buurt kunnen en mogen leren.

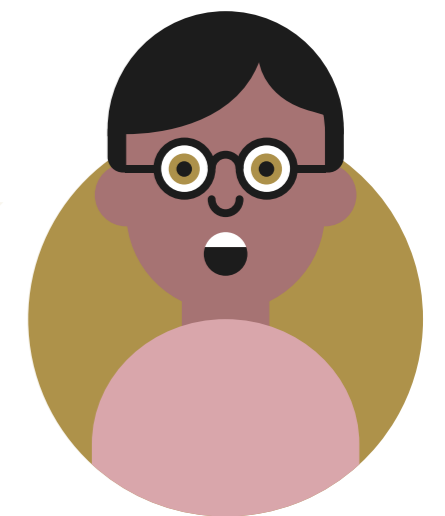

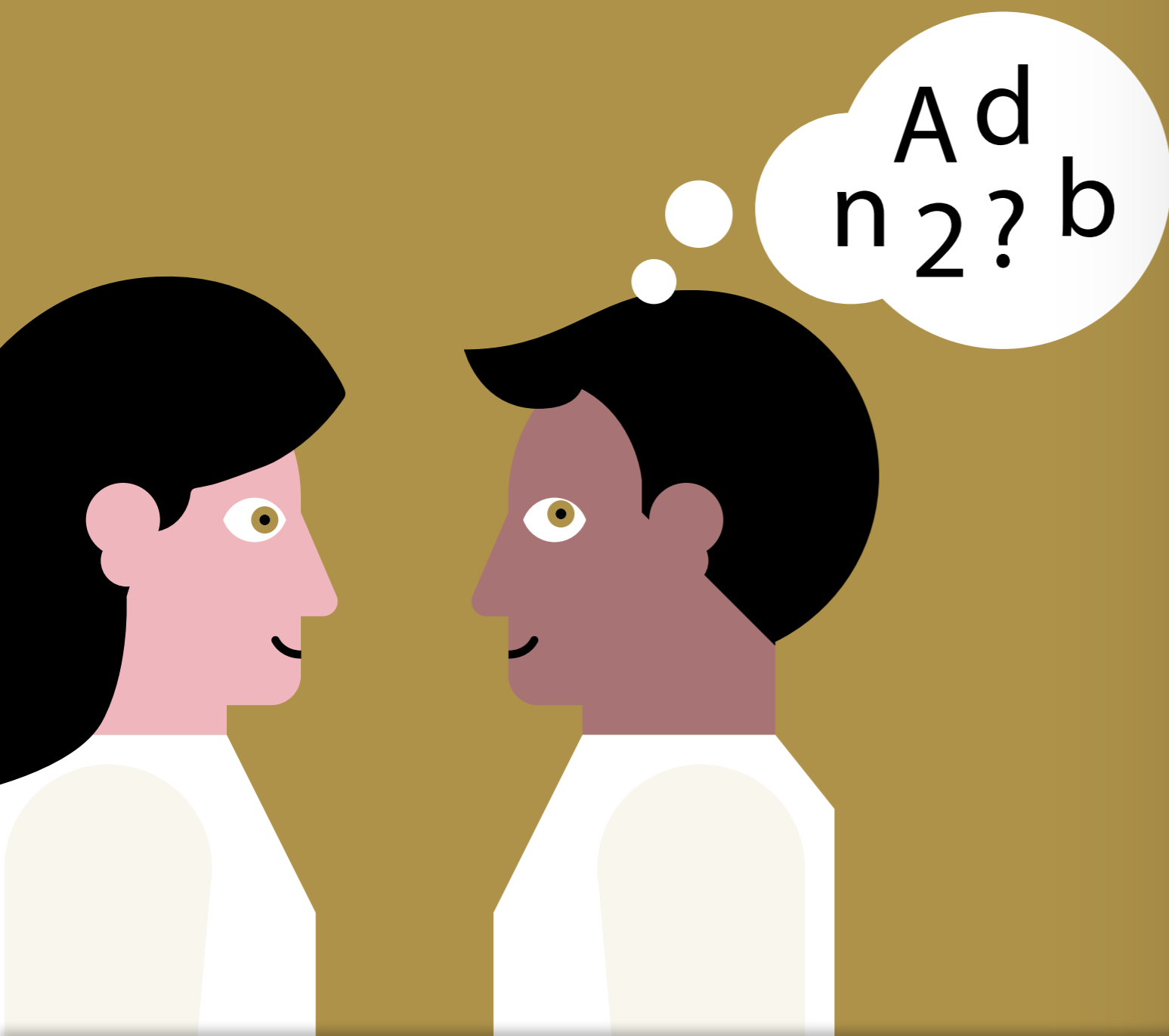
Kinderen kunnen goed lezen, schrijven en rekenen als ze van school komen. En moeite met basisvaardigheden wordt niet meer doorgegeven van ouder op kind.

Overheden, bedrijven en organisaties zijn toegankelijk voor iedereen. Omdat ze eenvoudig communiceren.

Zo zorgen we samen voor een samenleving waarin iedereen kan meedoen.

Het doel van onze programma's en projecten is laaggeletterdheid verminderen en voorkomen. Met het actieprogramma **Tel mee met Taal 2020-2024** van de ministeries van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW), Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW), Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) en Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) wil het kabinet zorgen dat zoveel mogelijk mensen de basisvaardigheden hebben om volwaardig mee te doen in onze samenleving.

De doelstellingen van dit actieprogramma zijn:

- Méér mensen bereiken met een aanbod op maat, vooral de groep met Nederlands als moedertaal
- Weten wat werkt: investeren in kwaliteit
- Samen aan de slag onder regie van gemeenten

Onze programma's en projecten worden voor het grootste deel gefinancierd vanuit het actieprogramma **Tel mee met Taal 2020-2024**. In dit hoofdstuk lees je meer over die programma's en projecten. Daarnaast laten we 3 projecten zien die we met andere financiering realiseerden.

[Over de vervolgaanpak
Tel mee met Taal.](#)

Programma Aanpak laaggeletterdheid in gemeenten

Sinds 2020 hebben gemeenten de regierol bij de aanpak van laaggeletterdheid. Wij ondersteunen gemeenten bij hun regierol met ons landelijke programma **Aanpak laaggeletterdheid in gemeenten 2020-2024**.

Onze aanpak is vraaggericht en bestaat uit 3 onderdelen:

- Ondersteuning bij beleidsontwikkeling
- Ondersteuning bij beleidsuitvoering
- Kennis en innovatie

Daarnaast zetten we lesmaterialen en instrumenten in om maatschappelijke organisaties te helpen de aanpak van laaggeletterdheid vorm te geven. De ambitie is dat gemeenten eind 2024 zelf de regie over de aanpak van laaggeletterdheid voeren.

[Bekijk ons volledige
ondersteuningsaanbod.](#)

De voortgang van het merendeel van de doelstellingen binnen ons ondersteuningsprogramma ligt op schema. Alle arbeidsmarktregio's (AMR's) ontwikkelden regionale programma's voor de aanpak van laaggeletterdheid. Deze aanpak krijgt op steeds meer plaatsen handen en voeten. Onze

adviseurs ervaren in de meeste AMR's steeds meer betrokkenheid en visie vanuit gemeenten, meer samenhang tussen initiatieven en meer mogelijkheden om deze goed te borgen. Gemeenten geven aan dat onze ondersteuning daarbij van belangrijke toegevoegde waarde is. Zo werken we met elkaar toe naar een landelijke infrastructuur, onder regie van de AMR's.

Tegelijkertijd vragen we ons af of gemeenten na 2024 in staat zullen zijn de regierol op zich te nemen. Dat komt onder andere doordat er nog onduidelijkheid is over wat die regierol precies inhoudt. Daarnaast varieert de mate waarin gemeenten aan de slag zijn enorm. Dat hangt samen met de capaciteit die gemeenten beschikbaar hebben voor de aanpak van laaggeletterdheid. Ook ontbreekt het nog aan een landelijke monitor. Daardoor is onduidelijk in welke mate laaggeletterden, en met name NT1'ers, bereikt worden. En als een gemeente wél NT1'ers weet te bereiken, is er niet altijd passend lesaanbod beschikbaar. Dat komt onder andere door een tekort aan gekwalificeerde NT1- en NT2-docenten.

Resultaten 2022

We ondersteunden 314 van de 345 Nederlandse gemeenten. Op de volgende pagina's lees je hoe we dat deden. En wat de resultaten zijn.

“Volgens mij kun je als gemeente niet zonder de ondersteuning van Stichting Lezen en Schrijven. Daar zit zoveel kennis en ervaring.”

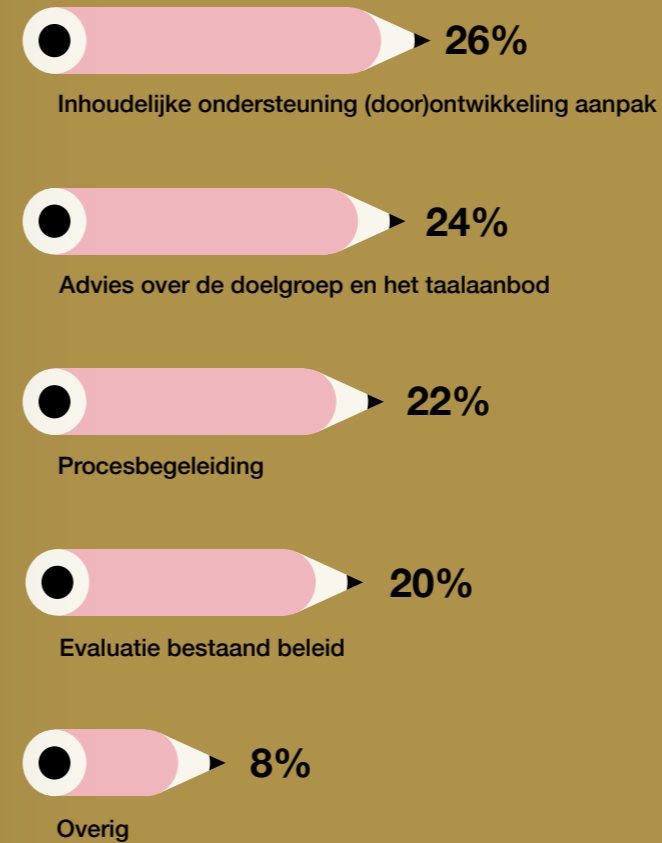
**Jeroen Wullems,
beleidsmedewerker gemeente
Nederweert**

Zo zet de kleine gemeente Nederweert grote stappen in de aanpak van laaggeletterdheid.

Beleidsontwikkeling

We ondersteunden 197 gemeenten met beleidsontwikkeling. Dit deden we zo:

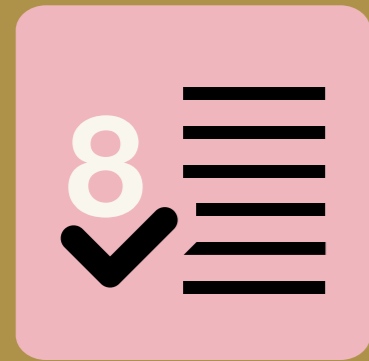
Beleidsuitvoering

We ondersteunden 275 gemeenten met beleidsuitvoering. Dit deden we zo:

Kennisdelen en innovatie

We ondersteunden 296 gemeenten op het gebied van kennisdeling en innovatie.

Rapportcijfer 8

148 ondersteunde gemeenten vulden de enquête over onze dienstverlening in. Zij waarden onze ondersteuning gemiddeld met het rapportcijfer 8.

Regioplannen

Alle AMR's legden in een regioplan vast hoe zij laaggeletterdheid aanpakken.

Bekijk de regioplannen uit de arbeidsmarktregio's.

Samenwerkingsafspraken

33 van de 35 AMR's maakten samenwerkingsafspraken met Stichting Lezen en Schrijven.

Expertisepunt Basisvaardigheden

Het Expertisepunt Basisvaardigheden is er voor iedereen die mensen met beperkte basisvaardigheden helpt bij het verbeteren van die basisvaardigheden. Het is dé plek waar zij kennis kunnen vinden en delen. En waar ze inspiratie en samenwerking vinden. Het Expertisepunt Basisvaardigheden is een partnerschap tussen Movisie en Stichting Lezen en Schrijven.

In 2022 groeide het bereik van het Expertisepunt Basisvaardigheden organisch verder. Daardoor maakten we meer impact. We ontvingen in totaal 14% meer vragen. Deze vragen gingen over wet- en regelgeving, aanbod voor Oekraïense ontheemden, subsidieregelingen, preventieve programma's in het sociaal domein, volwasseneneducatie en structurele aanpak.

We startten in 2022 als vraagbaak voor Geletterdheid In Zicht. Zo ondersteunen we gemeenten bij het aanbrengen van focus en het maken van onderbouwde keuzes binnen hun beleid over de aanpak van laaggeletterdheid.

Het aantal nieuwsbriefabonnees groeide met 29%. Op LinkedIn hadden we 49% meer paginaweergaven en het aantal volgers nam met 82% toe. Ook de website werd meer bezocht. De Kennisbank was na de homepage de best bezochte pagina.

Thema's

Elk jaar werken we met een aantal thema's. We organiseren onze activiteiten om meer kennis en samenwerking te stimuleren binnen deze thema's. De thema's in 2022 waren:

- Preventie
- Digitale vaardigheden
- Samenwerken in het werkveld van volwasseneneducatie
- Mensen met een licht verstandelijke beperking en basisvaardigheden

Bij alle thema's ging het om een combinatie van verschillende typen kennis: ervaringskennis, praktijkkennis en wetenschappelijke kennis.

Onze activiteiten bestonden uit het organiseren van expertmeetings, het schrijven van publicaties over onderzoek en praktijkvoorbeelden, het ontwikkelen van kennisdocumenten en interviews met professionals uit een bepaald werkveld.

Daarnaast sprongen we in op de actualiteit. Dat deden we door in te gaan op de vragen die we ontvingen. Ook hielden we ons bezig met taalaanbod voor Oekraïense ontheemden. We maakten een informatiepagina, bezochten opvanglocaties en taalcursussen, voerden gesprekken met partners en de Rijksoverheid en deden mee aan een onderzoek.

Ga naar het Expertisepunt Basisvaardigheden.

Project Taalvriendelijkheid op de werkvloer

Taalvriendelijkheid op de werkvloer is een van de projecten die voortkomt uit het Expertisepunt Basisvaardigheden. Met dit project werkten we aan een aanpak waarmee werkgevers de taalvriendelijkheid op de werkvloer vergroten en werknemers geactiveerd worden om hun basisvaardigheden te verbeteren. Hierdoor kunnen werkgevers en werknemers hun potentieel benutten. Ontwikkeling en doorstroming van werknemers zorgt ervoor dat ze effectiever meedoen op en buiten de werkvloer.

“Als monteur red ik me prima, maar ik wil doorgroeien naar projectleider. Dan moet ik rapporten schrijven. Daarvoor ga ik weer leren.”

**Monteur,
De Groot Installatiegroep**

Een gezamenlijke aanpak met werkgevers draagt bij aan het verminderen van het aantal werknemers dat problemen heeft met taal en andere basisvaardigheden. Ook stimuleren we het perspectief van een Leven Lang Ontwikkelen. Op de werkvloer basisvaardigheden bevorderen is in het belang van de werknemer, de werkgever en de samenleving als geheel.

Taalwerkt.nl

Op basis van een behoefteanalyse en een procesevaluatie met werkgevers en werknemers ontwikkelden we www.taalwerkt.nl.

In 2022 lanceerden we deze toolkit, die bedoeld is voor een aantal functiegroepen: directie/management, communicatie, HR/opleidingen, direct leidinggevenden en werknemers.

De toolkit bestaat uit 5 centrale vragen om stapsgewijs te werken aan een meer taalvriendelijke werkomgeving voor klanten en werknemers:

- Speelt laaggeletterdheid in mijn bedrijf?
- Hoe communiceer ik duidelijk?
- Moeite met lezen en schrijven, hoe maak ik het bespreekbaar?
- Hoe organiseer ik scholing?
- Hoe pakken andere werkgevers het aan?

Op elke vraag is een antwoord te vinden via downloads om zelf mee aan de slag te gaan, goede voorbeelden, filmpjes, advies, achtergrondinformatie en links naar materialen.

Reacties uit het werkveld

Werkgevers zijn enthousiast over de mogelijkheden die te vinden zijn op www.taalwerkt.nl. Ze zijn blij met het totaaloverzicht, waar je vanuit verschillende invalshoeken de beste tips en aanpakken kunt vinden. Ook zijn ze blij met de mogelijkheden voor advies en ondersteuning. Om werkgevers te helpen het meeste uit de toolkit te halen, kunnen ze contact met ons opnemen. Dit gebeurt op verschillende manieren. Branches nodigen ons uit om te komen vertellen over de toolkit. En bedrijven stellen specifieke vragen of willen meer weten over de financiële mogelijkheden die er zijn om aan de slag te gaan met een taalvriendelijkere werkvloer.

Diverse projecten

Naast projecten met financiering vanuit Tel mee met Taal realiseerden we ook mooie projecten met andere financiering. In dit hoofdstuk lees je meer over 3 van deze projecten:

- Digitaler naar werk
- Startpunt Ik wil leren
- Libelle - Extra makkelijk te lezen

Medewerkers van SW-bedrijf Drechtwerk krijgen een certificaat omdat ze hun digitale vaardigheden hebben vergroot.

Digitaler naar werk

De kans op onvoldoende digitale vaardigheden is bij mensen die moeite hebben met lezen, schrijven en/of rekenen ongeveer 3 keer zo groot, blijkt uit onderzoek (ECBO, 2015). Daardoor wordt de kloof tussen mensen die zich kunnen ontwikkelen in hun loopbaan en mensen die dat minder goed kunnen, groter. Om daar wat aan te doen startten we in 2022 met het project Digitaler naar werk. Binnen 5 SW-bedrijven (Sociaal Werkbedrijf) werkten medewerkers die moeite hebben met basisvaardigheden aan hun digitale vaardigheden. Daardoor kunnen zij beter meedoen op het werk en in de maatschappij. Om ervoor te zorgen dat het aanbod past bij het niveau en de behoefte van de medewerkers, zetten we de Digimeter in.

Medewerkers van SW-bedrijf IJmond Werkt aan de slag met digitale vaardigheden.

De 5 SW-bedrijven die in 2022 deelnamen aan Digitaler naar werk waren IJmond Werkt, Voorne-Putten Werkt, Drechtwerk, Promen en NLW-groep Venray. In totaal gingen 144 medewerkers 10 weken lang, 1,5 uur per week aan de slag met het vergroten van hun digitale vaardigheden. Wij monitorde wat dat oplevert voor de medewerkers zelf en het SW-bedrijf. Zodat we samen leren wat goed werkt. We ontdekken hoe we medewerkers structureel kunnen motiveren om hun digitale vaardigheden te vergroten. En we aan het eind van het project een aanpak hebben ontwikkeld en resultaten kunnen delen waarmee alle SW-bedrijven aan de slag kunnen. Ook hopen we dan goede praktijkvoorbeelden te kunnen delen.

Resultaten

De medewerkers beoordeelden hun digitale vaardigheden voorafgaand aan de training met een 6,3. Na afloop gaven ze zichzelf een 7,1. Daarnaast gaven de medewerkers aan dat ze na afloop van de training:

- handiger zijn in het gebruik van de computer (van 41% naar 59%);
- goed online informatie kunnen vinden (van 60% naar 72%);
- kunnen videobellen op de computer, tablet of smartphone (van 54% naar 72%);
- zelfverzekerder zijn in het gebruik van een computer, tablet of smartphone (van 51% naar 61%).

Geleerde lessen

Binnen het project Digitaler naar werk leerden we in 2022 onder andere dat:

- de meeste medewerkers langer dan 10 weken les willen;

- verbinding met het lokale netwerk belangrijk is voor het verduurzamen van de aanpak. Het lokale netwerk kan een vervolg op de training of andere activiteiten organiseren zodat medewerkers aan hun digitale vaardigheden blijven werken.

Tweede ronde

In 2023 voeren we Digitaler naar werk bij nog 2 andere SW-bedrijven uit. In totaal trainen we 265 medewerkers. We zoeken samen met de SW-bedrijven naar een passende opleidingspartner waar het SW-bedrijf een duurzame samenwerking mee aan kan gaan. Zodat medewerkers ook aan digitale vaardigheden kunnen blijven werken als dit project afloopt.

We voeren Digitaler naar werk uit in samenwerking met SBCM, het Kenniscentrum en Arbeidsmarkt- & Opleidingsfonds voor sociale werkgelegenheid. Het project wordt mogelijk gemaakt door The Digital Collective in Brussel. Dat is een non-profit organisatie met als doel digitale inclusie te stimuleren in heel Europa, gefinancierd door Google.org.

Sylvia van 't Hof (projectleider bij IJmond Werkt) en Dzenita Alibegic (adviseur bij Voorne-Putten Werkt) vertellen waarom ze meedoen, welke stappen ze al hebben gezet en wat ze hopen dat het oplevert.

Startpunt Ik wil leren

Mensen die moeite hebben met lezen, schrijven, rekenen of digitale vaardigheden kunnen zich bij landelijk Startpunt Ik wil leren aanmelden om te leren. Dat kan telefonisch via 0800 – 023 44 44 of digitaal via www.ikwilleren.nl. Ook vrijwilligers kunnen zich bij het startpunt aanmelden als zij mensen willen helpen hun basisvaardigheden te verbeteren. De aanmeldingen sturen we sinds 2022 automatisch door naar lokale meldpunten. Vaak zijn dat Taalhuizen, bibliotheken of scholen. Zij nemen contact op met de nieuwe cursist of vrijwilliger. Zodat de cursist laagdrempelig bij hem of haar in de buurt kan leren. Of een vrijwilliger in de buurt aan de slag kan.

Aanmeldsysteem Startpunt Ik wil leren

Verbeteringen Startpunt Ik wil leren

De manier van aanmelden en doorverwijzen binnen het Startpunt Ik wil leren was verouderd. Ook was lokaal de infrastructuur erg versnipperd. Daarom startten we in 2021 met instellingssubsidie van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) met het verbeteren van deze dienstverlening. In 2022 gingen we daarmee verder. We haalden input op bij de huidige meldpunten. We zorgden ervoor dat er in elke gemeente een centraal meldpunt is waar alle aanmeldingen worden bijgehouden. En we bouwden een nieuw aanmeldsysteem waarmee we veilig en zorgvuldig persoonsgegevens kunnen delen.

In 2022 lanceerden we het vernieuwde Startpunt Ik wil leren. Aanmeldingen van cursisten en vrijwilligers worden nu automatisch gekoppeld aan een meldpunt bij hem of haar in de buurt. Het meldpunt krijgt een melding van elke aanmelding. Alle aanmeldingen staan overzichtelijk op één plek bij elkaar. Het Taalhuis, de school of bibliotheek neemt contact op met de nieuwe cursist of vrijwilliger. Zo zorgen we er samen voor dat mensen die willen leren snel en in de buurt hun basisvaardigheden kunnen verbeteren.

“Je komt meteen terecht bij wat je wilt weten: wie heeft zich aangemeld en wat moet nu gedaan worden. Je kunt het zo uitgebreid gebruiken als je wilt.”

– Taalhuiscoördinator AMR Stedendriehoek

Geleerde lessen

Tijdens de ontwikkeling van het verbeterde Startpunt Ik wil leren, leerden we onder andere:

- hoe we het nieuwe systeem zo goed mogelijk kunnen inzetten;
- dat het belangrijk is om de meldpunten met wie we samenwerken op tijd mee te nemen in de nieuwe werkwijze. Zodat we zeker weten dat zij die rol willen en kunnen invullen. En omdat zij er ook mee moeten werken.

Meer informatie over het Startpunt Ik wil leren.

Interview met Corianne Bakker en Siham El Haddioui van het Bellijnteam.

Libelle – Extra makkelijk te lezen

Van links naar rechts: Taalambassadeurs Brigitte, Naziha, Saïda, Romana (adviseur Stichting Lezen en Schrijven) en Lenie bij de presentatie van Libelle – Extra makkelijk te lezen.

Veel laaggeletterden kunnen niet genieten van al het moois dat boeken en tijdschriften bieden. Daarom brachten we in oktober 2022 samen met Libelle het blad Libelle – Extra makkelijk te lezen uit. De Nationale Postcode Loterij maakte deze editie mogelijk. Deze speciale Libelle heeft een lager taalniveau (A2/B1) en een eenvoudigere vormgeving dan de normale Libelle. Tijdens het maken van het blad werkten we samen met ex-laaggeletterden. We verspreidden het blad gratis naar bibliotheken, buurthuizen, gemeenten, maatschappelijke organisaties, roc's en Taalhuizen in vrijwel elke wijk, dorp en stad in Nederland. Ook ging het blad mee in landelijke leesmappen en lag het bij verschillende zorginstellingen.

Met het blad vroegen we aandacht voor laaggeletterdheid en voor het belang van een toegankelijke samenleving. De belangstelling vanuit taalnetwerken was overweldigend. Ook veel media besteedden aandacht aan Libelle – Extra makkelijk te lezen. We bereikten met het blad niet alleen de laaggeletterden zelf, maar ook hun omgeving. Veel docenten en

Oplage: 100.000 exemplaren.

taalvrijwilligers gebruikten de speciale Libelle in lessituaties. De Libelle-redactie kreeg veel enthousiaste lezersbrieven en ook wij ontvingen veel positieve reacties. In januari 2023 evalueren we dit project. We bekijken dan ook samen met Libelle en de Nationale Postcode Loterij hoe we doorgaan met dit succesvolle blad in begrijpelijke taal.

Agendering

Ad
n 2? b

Samen met partners zetten we ons in om laaggeletterdheid op de agenda te krijgen en te houden. Dat doen we onder andere door aan te haken op de actualiteit, de Taalheldenprijs uit te reiken en de Week van lezen en schrijven te organiseren. Ook publiceren we zelf onderzoeken.

Publiciteit in de media

We zetten ons in om laaggeletterdheid onder de aandacht te brengen bij onder andere het Nederlandse publiek, het bedrijfsleven en de politiek. Media-aandacht in geschreven pers en op radio, nieuwssites en televisie zorgen ervoor dat de aanpak van laaggeletterdheid op de politieke agenda blijft. En dat individuen en organisaties in actie komen om laaggeletterdheid te verminderen en te voorkomen. De persoonlijke verhalen van ex-laaggeletterden (Taalambassadeurs) zorgen voor de meeste impact bij kijkers, lezers en luisteraars.

Mediamomenten

Een greep uit de media-aandacht in 2022:

januari:

Regiozender RTV Rijnmond interviewt Taalambassadeurs Koos en Ria voor een item over de aanpak van laaggeletterdheid in Rotterdam.

februari:

Onze campagnevideo Lees voort wint twee internationale filmprijzen. We sturen een persbericht naar vakmedia, maar er komt geen media-aandacht voor.

maart:

We maken bekend dat presentatoren Anita Witzier en Kees Tol en liedjesschrijver/zanger René Karst doorgaan als ambassadeurs voor Stichting Lezen en Schrijven. Fonk Magazine besteedt daar online aandacht aan. Koffietijd (RTL 4) zendt enkele items uit over de aankomende gemeenteraadsverkiezingen. Goede doelen mogen vragen stellen over een maatschappelijk onderwerp. Wij vragen gemeenteraadslid Marjolein Moorman van de gemeente Amsterdam naar de aanpak van laaggeletterdheid. Onze adviseur Annemijn Poot werkt mee aan een interview om laaggeletterdheid onder de aandacht te brengen bij lokale politici. Ook geven we een inhoudelijke reactie op het onderzoek van De Nederlandsche Bank naar digitalisering bij banken.

april:

We geven een inhoudelijke reactie op de Staat van het Onderwijs, een jaarlijks onderzoek van de Inspectie van het Onderwijs. Ook sturen we een persbericht over de start van het project Digitaler naar werk. Enkele vakbladen, zoals Computable en Marketing Tribune, berichten erover.

mei:

Het Financieele Dagblad (FD) benadert ons voor een uitgebreid artikel over laaggeletterdheid op de werkvloer. We regelen dat Taalambassadeur Hans en onze directeur-bestuurder Geke van Velzen uitgebreid aan het woord komen. Dankzij het FD-artikel zendt Editie NL (RTL 4) een reportage uit over de rol die werkgevers hebben in de aanpak van laaggeletterdheid. Wij zorgen dat de directeur van afvalverwerker Irado geïnterviewd wordt. Later in de maand interviewt Koffietijd (RTL 4) genomineerde Taalhelden Paméla en Jeen en onze ambassadeur René Karst. Zij vertellen over de Taalheldenprijs en over hoe het Nederlandse publiek kan stemmen op de genomineerden in de categorie Cursist. Taalambassadeur Bettie vertelt haar persoonlijke verhaal in weekblad Margriet.

juni:

Bij de uitreiking van de Taalheldenprijs zijn cameraploegen van Blauw Bloed (Evangelische Omroep/NPO 2), Koffietijd (RTL 4), RTL Boulevard (RTL 4) en Shownieuws (SBS6) aanwezig. We maken vóór de uitreiking al exclusieve afspraken met regiozender NH Nieuws, regiokranten BN DeStem en De Limburger en huis-aan-huiskrant De Roosendaalse Bode. Deze media kunnen na de uitreiking meteen berichten over de winnaars. Persbureau ANP en veel andere nieuwsredacties pakken na de uitreiking ons persbericht op. Columnist Sheila Sitalsing zoomt in de Volkskrant in op Theo, Taalheld 2022 in de categorie Cursist.

augustus:

In de eerste aflevering van Festival van de liefde (KRO-NCRV/NPO 1) praat onze ambassadeur Anita Witzier met Melvin. Hij geeft les aan mensen met Nederlands als tweede taal.

september:

Vóór en tijdens de Week van lezen en schrijven benaderen we uiteenlopende media in verband met agendering en bewustwording van laaggeletterdheid. Een greep uit de media die hier aandacht aan besteden: Algemeen Dagblad, Binnenlands Bestuur, NOS Jeugdjournaal (NOS/NPO 3), LINDA.nl, Margriet, NU.nl, RTL Nieuws (RTL 4) en Volgsport (KRO-NCRV/NPO Radio 5).

oktober:

We presenteren samen met Libelle het speciale blad Libelle – Extra makkelijk te lezen. Daarmee richten we ons op laaggeletterden én hun omgeving. Er is veel media-aandacht voor het blad in begrijpelijke taal. Onder andere het Algemeen Dagblad, Koffietijd (RTL 4), Shownieuws (SBS6), Story en Sublime besteden er aandacht aan.

november:

De Publieke Tribune (HUMAN/ NPO 2) besteedt een aflevering aan de aanpak van laaggeletterdheid. Minister Wiersma (Primair en Voortgezet Onderwijs), twee ex-laaggeletterden, een medewerker van Bibliotheek Nieuwegein, schrijver Abdelkader Benali en onze directeur-bestuurder Geke van Velzen zijn te gast.

december:

De Inspectie van het Onderwijs publiceert het onderzoek Peil.Leesvaardigheid over (speciaal) basisonderwijs. Wij geven een inhoudelijke reactie. Goedemorgen Nederland (Omroep WNL) gebruikt de quote van onze directeur-bestuurder Geke van Velzen in een online nieuwsartikel.

Ambassadeurs

Anita Witzier

Kees Tol

René Karst

Taalheldenprijs

Elk jaar zetten veel mensen en samenwerkingsverbanden zich op een bijzondere manier in om basisvaardigheden te verbeteren. Met de Taalheldenprijs zetten we hen in het zonnetje. Op 20 juni 2022 reikte H.K.H. Prinses Laurentien der Nederlanden voor de zevende keer de Taalheldenprijs uit aan een Cursist, Begeleider en Bruggenbouwer. Ook werd er een publieksprijs uitgereikt. De uitreiking vond plaats in de Utrechtse bibliotheek Neude.

De Taalhelden van 2022 zijn:
Categorie Cursist - Theo van Kessel (Tegelen).

“Lezen en schrijven, is voor mij een hele grote verrijking. De wereld is voor mij opengegaan. Ik moest altijd naar plaatjes kijken. Nu kan ik teksten lezen. Als ik nu met de auto ga, weet ik precies waar ik naartoe rij. Ik kan vragen beantwoorden en ik help andere mensen om te gaan lezen en schrijven. Mensen die dat zelf niet kunnen opbrengen. Daar ben ik apetrots op en dat doe ik met heel mijn hart.”

Theo van Kessel

Categorie Begeleider - Team Taalvrijwilligers Roosendaal (Roosendaal). Het jurycommentaar luidt: “Dit is een voorbeeld hoe elders in het land ook teams van vrijwilligers gevormd kunnen worden.

Samen staan we altijd sterker en bereiken we meer. Daarvoor wil de jury graag een lans breken. Laaggeletterdheid aanpakken, kan niemand alleen. Dat laat dit team zien.”

Categorie Bruggenbouwer - Felice Postma (Amsterdam). Het jurycommentaar luidt: “Petje af. Felice zet binnen woningcorporatie Eigen Haard laaggeletterdheid op de kaart. En ze neemt de corporatiesector mee op sleeptouw. Ook zorgt ze ervoor dat het Amsterdams Taalakkoord meer is dan een afspraak op papier. Ze biedt andere organisaties handvatten om laaggeletterdheid aan te pakken. Dat meerdere mensen haar nomineerden, geeft aan hoe gepassioneerd zij is en hoezeer haar inzet gewaardeerd wordt door anderen.”

Categorie Publieksprijs - Paméla Melkert (Heerhugowaard). Met een ruime meerderheid van de stemmen koos het Nederlandse publiek Paméla als favoriete genomineerde in de categorie Cursist. Ze had het vroeger moeilijk, omdat ze moeite had met lezen, schrijven, rekenen en computeren. Ze maakt een enorme inhaalslag om zelfredzaam te zijn. Ook zette ze met haar werkgever een leerplein op. Laaggeletterde collega's kunnen onder werktijd cursussen volgen. Ze start met de bibliotheek een leesclub op haar werk. En ze test bij corporatie Eigen Haard brieven en folders op begrijpelijke taal voordat ze de deur uit gaan.

Het doel van de Taalheldenprijs is op de eerste plaats alle Taalhelden de aandacht geven die ze verdienen. Daarnaast geeft het ons de kans het brede publiek te activeren en bewustwording over laaggeletterdheid te creëren. Ook is de Taalheldenprijs een ideale manier voor onze partners om onderling kennis uit te wisselen. Achmea en de Nationale Postcode Loterij maakten de Taalheldenprijs mede mogelijk.

Uitreiking Taalheldenprijs categorie Cursist

Uitreiking Taalheldenprijs categorie Begeleider

Uitreiking Taalheldenprijs categorie Bruggenbouwer

Uitreiking Publieksprijs

Week van lezen en schrijven

Jaarlijks vindt op 8 september Wereldalfabetiseringsdag plaats. Op die dag is er wereldwijd extra aandacht voor het belang van alfabetisering. Sinds 2005 organiseren we rondom deze internationale dag een themaweek. Sinds 2020 heet deze themaweek de Week van lezen en schrijven. Door het hele land organiseren onder andere bedrijven, gemeenten en scholen activiteiten waarbij lezen, schrijven, rekenen en computeren centraal staat.

1 op de 9 ouders met minderjarige kinderen is laaggeletterd

We vroegen dit jaar tijdens de Week van lezen en schrijven extra aandacht voor de rol van ouders bij de taal- en schoolontwikkeling van hun minderjarige kind. In Nederland hebben ruim 3 miljoen ouders minderjarige kinderen. Zo'n 11 procent van die ouders (333.000 mensen) heeft moeite met lezen, schrijven en/of rekenen. Vaak kunnen zij ook slecht omgaan met een computer en smartphone. Dat is 1 op de 9 ouders.

Kinderen van laaggeletterde ouders lopen veel groter risico om op latere leeftijd ook laaggeletterd te worden. De overdracht van laaggeletterdheid van ouder op kind moet stoppen.

Lees meer over de overdracht van laaggeletterdheid van ouder op kind.

Stakeholdersbijeenkomst over gemeentelijke gezinsaanpak

Tijdens de Week van lezen en schrijven organiseerden we een stakeholdersbijeenkomst in een buurthuis in Den Haag. We informeerden stakeholders, betrokkenen en partners over het project **Gemeentelijke Gezinsaanpak Geletterdheid**, waarmee we de cyclus van laaggeletterdheid die van ouder op kind wordt doorgegeven willen doorbreken. Ook hoorden de aanwezigen hoe de lokale gezinsaanpak er in Den Haag uitziet. En we gingen met elkaar in gesprek over de centrale vraag: Hoe kunnen we er als samenleving voor zorgen dat alle kinderen met voldoende basisvaardigheden aan de basisschool beginnen?

Landelijke campagne

Met onze campagne 'Een van deze mensen...' creëren we continu bewustwording rondom het thema laaggeletterdheid. Het doel is mensen ervan bewust te maken dat laaggeletterdheid vaak dichterbij is dan je denkt. En om ervoor te zorgen dat we signalen bij elkaar beter herkennen. Tijdens de Week van lezen en schrijven lanceerden we 5 nieuwe varianten van deze campagne, gerelateerd aan het thema preventie. Deze hebben betrekking op de voorschoolse periode, schoolgaande kinderen en gezondheid. We combineerden de nieuwe varianten met de bestaande campagne en onze succesvolle film uit 2021. Daarin biechten voormalig laaggeletterden aan goede vrienden op hoeveel moeite zij hebben of hebben gehad met lezen en schrijven.

Met korte filmpjes, sociale-media-advertenties, online banners, abri's en een radiospot op regionale zenders brachten we het onderwerp dichterbij de groep hoogopgeleide Nederlanders. Op onze website kregen zij tips om de signalen van laaggeletterdheid

Een van deze mensen weet niet hoe je kinderopvangtoeslag aanvraagt, omdat zij moeite heeft met lezen en schrijven.

Een van deze mensen leest nooit voor aan haar zontje, omdat zij moeite heeft met lezen en schrijven.

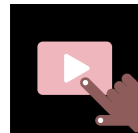

te herkennen en het gesprek hierover te voeren. Zo maakten we het onderwerp breder bespreekbaar en ontstond er meer begrip.

De belangrijkste bereikcijfers van de campagne:

Facebook en Instagram
Bereik reguliere content: 787.137

Youtube
Vertoningen: 482.533

Kennis delen

We organiseerden tijdens de Week van lezen en schrijven verschillende online kennissessies over de aanpak van laaggeletterdheid. De sessies waren bedoeld om te inspireren, motiveren én natuurlijk om kennis uit te wisselen.

Toolkit

Via www.weekvanlezenenschrijven.nl boden we een toolkit aan. Belangstellenden konden banners, flyers, posters en stickers van de Week van lezen en schrijven downloaden. Ook bood de toolkit ideeën voor activiteiten en stappenplannen en materialen voor het organiseren ervan. De website is 1.680 keer bezocht en de materialen zijn 2.159 keer gedownload.

Glazen Radiohuis Rijswijk

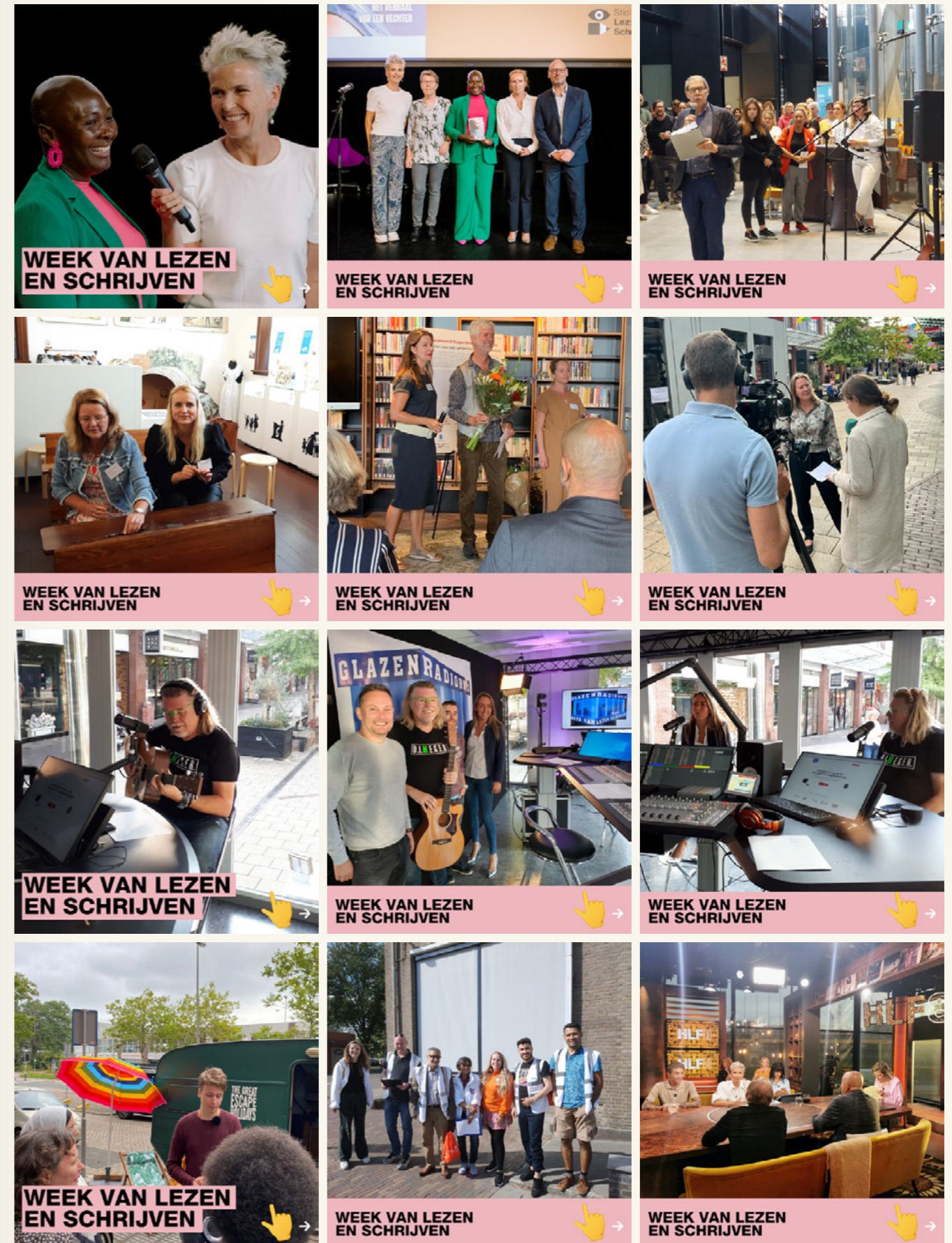
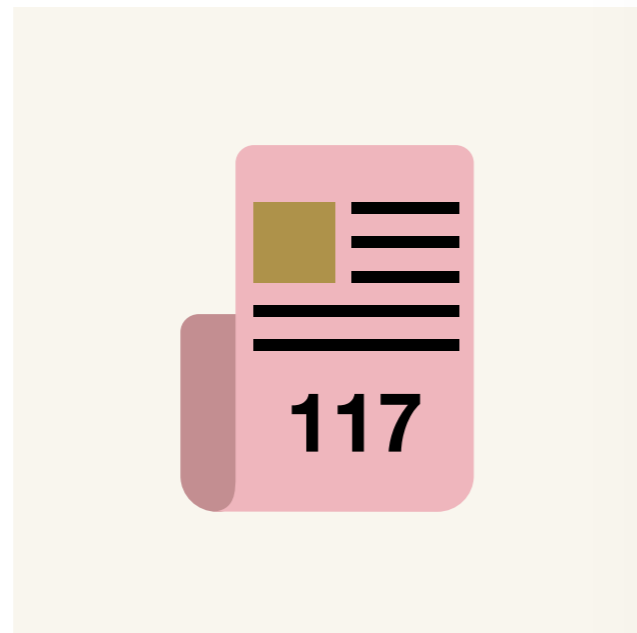
In de Week van lezen en schrijven opende de Rijswijkse wethouder Larissa Bentvelzen op maandagochtend 12 september het Glazen Radiohuis op het Bomenplein in Bogaard Stadscentrum, Rijswijk. Het Glazen Radiohuis had als doel in heel Haaglanden bewustwording creëren

bij mensen over laaggeletterdheid, en het taboe op dit onderwerp doorbreken. Arnout Timmerman, adviseur bij Stichting Lezen en Schrijven: “In Haaglanden hebben 150.000 mensen moeite met lezen, schrijven of digitaal meekomen. Dat zijn er superveel.”

De eerste uitzending na de officiële opening door de wethouder begon met een liedje van van onze ambassadeur en zanger René Karst. Wethouder Bentvelzen: “Als gemeente vinden we het belangrijk dat we de ongeveer 6.000 Rijswijkers die moeite hebben met basisvaardigheden kunnen ondersteunen. Een week met aandacht hiervoor past daar goed bij. Daarom danken we de 5 gemeenten in Haaglanden, Fonds 1.818 en de sponsors, zoals Rijswijk Wonen, voor het mogelijk maken van dit fantastische initiatief.”

In de media

In totaal haalden we tijdens de Week van lezen en schrijven 117 keer de media.

Een greep uit de activiteiten door het hele land tijdens de Week van lezen en schrijven.

Marco Albers: “Nu kan ik mijn zoontje voorlezen.”

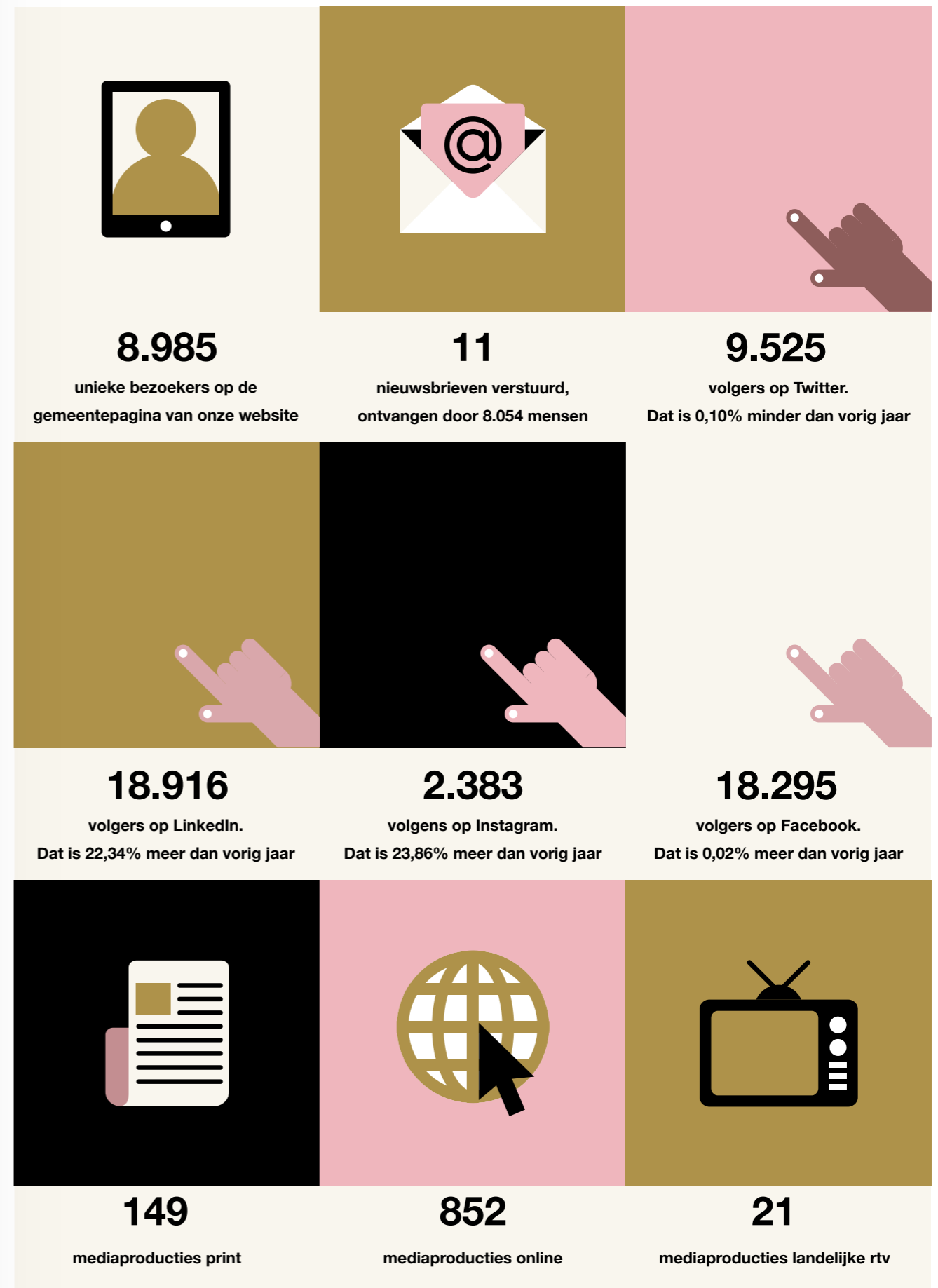

Marco is een ex-laaggeletterde ouder. Voor hem was het vaderschap dé reden om met zijn basisvaardigheden aan de slag te gaan. En de overdracht van laaggeletterdheid van generatie op generatie te stoppen. Tijdens de Week van lezen en schrijven verscheen zijn verhaal in het Algemeen Dagblad.

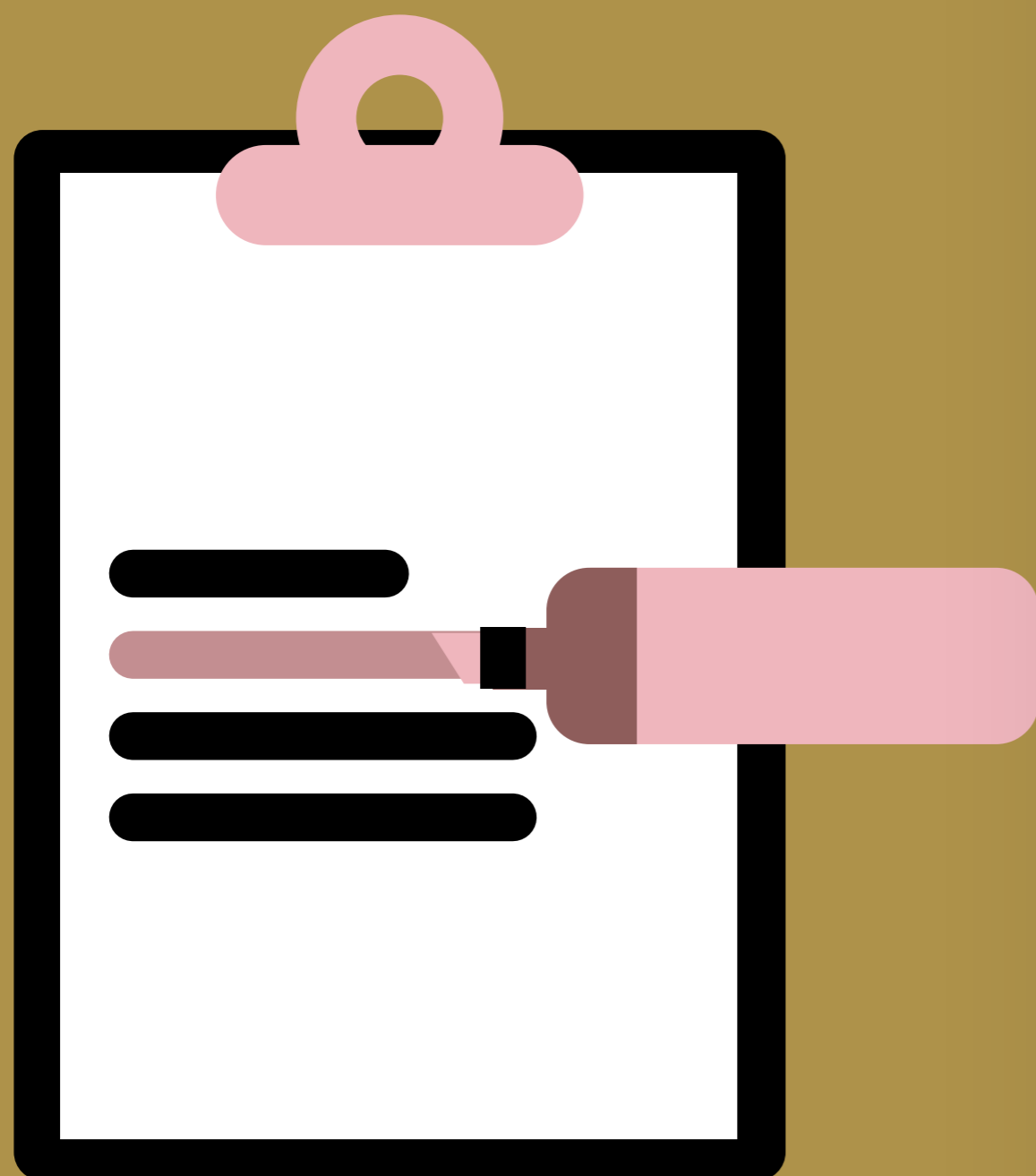
“Met m’n handen werken daar was ik heel goed in. Maar met lezen en schrijven, had ik veel moeite. Mijn moeder had hetzelfde probleem en mijn vader ook een beetje. Dus ik wist goed hoe ik daarmee om moest gaan. Ik had telkens een ander smoesje om ergens onderuit te komen. Ik heb geen tijd. Ik moet iets anders doen. Of: dat doe ik straks wel. En mensen traptten er elke keer weer in.

Ik wilde heel graag mijn zoontje kunnen voorlezen. Mijn Digi-Taalhuisvrijwilliger heeft mij leren lezen en nu zijn we bezig met schrijven. Als ik iets wil bereiken, dan zet ik alles aan de kant om dat te halen. En dat is gelukt.

Ik wil dingen zelf kunnen doen. En nu kan ik mijn zoontje voorlezen. Daar ben ik het meest trots op. “Mama, wil je voorlezen?”, vroeg hij altijd. En was het toen in één keer: papa. Dat was fantastisch. Mijn zelfvertrouwen is terug. Nu heb ik een vast contract en mijn zoontje is tevreden. Ja, wat wil je nog meer?”

Kennis en innovatie

Laaggeletterdheid is een complex maatschappelijk probleem dat samenhangt met veel andere maatschappelijke problemen. Om onze activiteiten focus te geven, werken we in 6 thema's:

Vanuit deze thema's werken we aan kennisdeling, innovatie en programmaontwikkeling. We delen onze kennis over de thema's onder andere via onze maandelijkse nieuwsbrief, sociale media, online database met interventies en praktijkvoorbeelden op onze website en tijdens fysieke en online kennissessies.

We verwachten dat we op de thema's Werk, Preventie en Digitaal de grootste impact kunnen maken. Daarom focusten we daar in 2022 bij de ontwikkeling van nieuwe projecten en programma's op. In 2023 gaan we daarmee verder.

In dit hoofdstuk lees je per thema waar we in 2022 op focusten en wat de belangrijkste resultaten zijn.

Werk

Preventie

Digitaal

Sociaal domein

Doelgroepen

Toegankelijke dienstverlening en eenvoudige communicatie

Thema Werk

Binnen het thema Werk houden we ons bezig met de aanpak van basisvaardigheden op de werkvloer. We stimuleren werkgevers te investeren in hun medewerkers, zodat zij zich een leven lang kunnen blijven ontwikkelen. In 2022 focusten we ons op de volgende activiteiten:

Trainingen en presentaties

We ondersteunden RET (openbaarvervoerbedrijf van de regio Rotterdam) bij het organiseren van digi(taal) lessen op de werkvloer. Dat deden we onder andere door het geven van trainingen over bewustwording en bespreekbaar maken van laaggeletterdheid. We werkten samen met Bibliotheek Rotterdam. De eerste groep van 10 NT1'ers startte met taallessen.

Daarnaast gaven we presentaties over basisvaardigheden en werk. Ook verzorgden we trainingen over bewustwording en bespreken van laaggeletterdheid. Daarbij maakten we soms gebruik van een VR-bril en de Escape Koffer. Voor

verschillende brancheverenigingen (transport en logistiek en schoonmaak) ontwikkelden we e-learnings en trainingen op maat.

Campagnes en agendering

We werkten mee aan een campagne over taal op de werkvloer. Met de campagne 'Huh? Wat bedoelt u?' agendeerden we toegankelijke dienstverlening. Bij verschillende brancheverenigingen werkten we aan bewustwordingscampagnes.

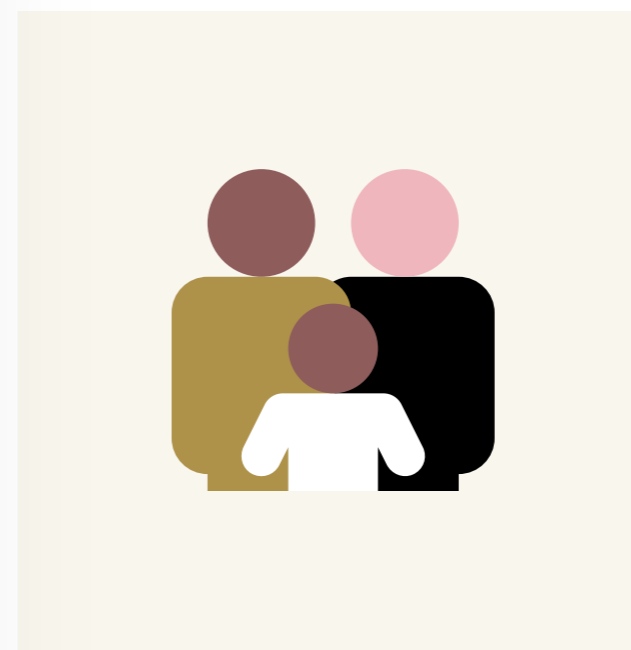
Advisering

We namen deel aan bijeenkomsten van de klankbordgroep van de film Werk veilig, praat over Taal. Daarnaast adviseerden we SW-bedrijven (Sociaal Werkbedrijf) over hoe zij bedrijven kunnen informeren over de invulling van de Social Return On Investment (SROI) en de Tel mee met Taal-subsidie. Ook adviseerden we werkgevers over de aanpak laaggeletterdheid. Verschillende brancheverenigingen adviseerden we over de mogelijkheden voor educatietrajecten op de werkvloer.

Verbinding leggen

We verbonden de aanpak basisvaardigheden van verschillende bedrijven aan elkaar. In Gorinchem keken we samen met Avres (Sociaal Werkbedrijf), het regionale mobiliteitsteam (RMT) en het Leerwerkloket hoe we de krachten kunnen bundelen rondom het Taalpact, Taalakkoord en de doelen van het RMT.

Thema Preventie

In Nederland heeft 1 op de 9 ouders met minderjarige kinderen moeite met lezen, schrijven en/of rekenen. Vaak kunnen zij ook slecht overweg met een computer. Kinderen van deze ouders komen vaker met een taalachterstand van school. Vanuit het thema Preventie zetten we ons in om dat in de toekomst te voorkomen. Daarvoor is het belangrijk dat ouders de taalontwikkeling van hun kind al van jongs af aan stimuleren. Dat bereiken we onder andere door het vergroten van bewustwording hiervan bij ouders en professionals. Ook adviseren we gemeenten over de gezinsaanpak. In 2022 focusten we ons op de volgende activiteiten:

Taalschatten

Vanuit het initiatief Taalschatten willen we ervoor zorgen dat alle 170.000 kinderen die jaarlijks worden geboren met een goed taalniveau aan de basisschool beginnen. Ouders spelen een belangrijke rol in de taalontwikkeling van hun kind. Vooral in de eerste 1.000 dagen (vanaf de

zwangerschap tot 2 jaar) kunnen ze een groot verschil maken door veel te praten met hun kind. Veel ouders zijn zich hier (nog) niet van bewust. Daardoor missen sommige kinderen de kans op een goede taalontwikkeling. En dat kan doorwerken tot in hun volwassen leven. De toolkit Taalschatten helpt ouders, professionals en gemeenten die willen werken aan de taalontwikkeling van jonge kinderen. In 2022 ontwikkelden we de toolkit. In januari 2023 leveren we de toolkit Taalschatten op.

Taalschatten is een initiatief van number 5 foundation in samenwerking met Tilburg University en Stichting Lezen en Schrijven. Taalschatten is mede mogelijk gemaakt door het Actieprogramma Kansrijke Start van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) en de Bernard van Leer Foundation.

[Meer over Taalschatten.](#)

Gemeentelijke Gezinsaanpak Geletterdheid

Vanaf eind 2024 vervullen Nederlandse gemeenten de regierol als het gaat om de aanpak van laaggeletterdheid. Daaronder valt ook de gezinsaanpak. Om gemeenten daarop voor te bereiden, ontwikkelen we samen met de Koninklijke Bibliotheek en Stichting Lezen, in opdracht van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, een stappenplan met bouwstenen waarmee gemeenten een samenhangende lokale gezinsaanpak kunnen realiseren. We noemen dit de **Gemeentelijke Gezinsaanpak Geletterdheid**. Daarmee willen we de cyclus van laaggeletterdheid die van ouder op kind wordt doorgegeven doorbreken. De aanpak is aanvullend op de Aanpak

laaggeletterdheid in gemeenten. We signaleerden in 2022 veel vraag naar de Gemeentelijke Gezinsaanpak Geletterdheid. Het project krijgt veel aandacht en is benoemd in het Masterplan Basisvaardigheden van minister Wiersma (Primair en Voortgezet Onderwijs).

Onderzoeksproject Voor jou en kind!

Voor jou en je kind! is een cursus voor ouders van peuters, kleuters en kinderen op de basisschool. Tijdens de cursus leren ouders de taalvaardigheid van hun kind te stimuleren. Bijvoorbeeld door te oefenen met taalspelletjes of het stellen van vragen.

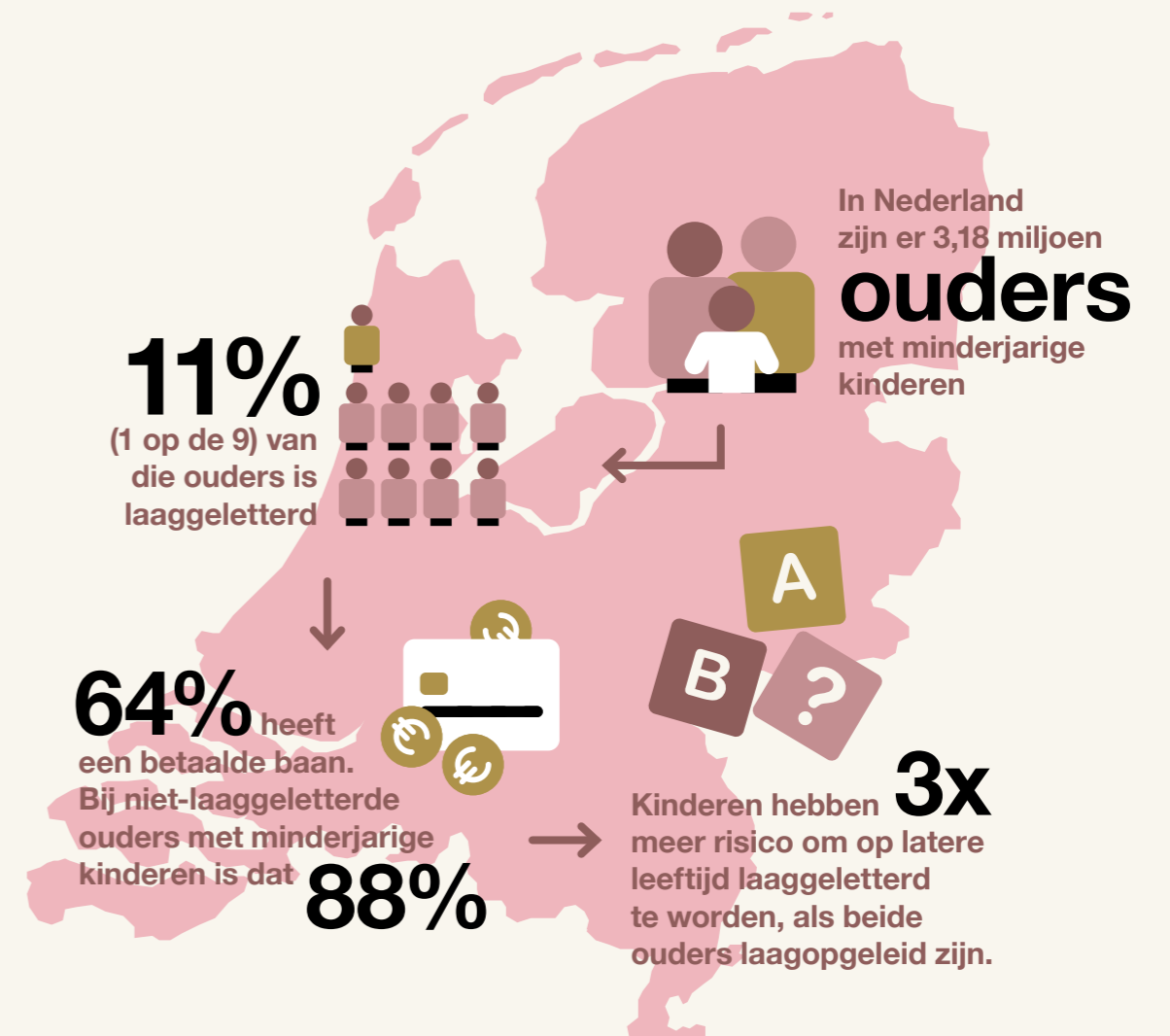
In 2022 startten we met onderzoek naar het bereik, de aanpak en de effecten van dit materiaal. Zodat Voor jou en je kind! uiteindelijk als bewezen effectieve interventie door het werkveld kan worden ingezet.

Meer over Voor jou en je kind!

Heldere Taal voor Ouders

Ondanks alle inspanningen om ouderbetrokkenheid te verbeteren, lukt het diverse basisscholen onvoldoende om laaggeletterde ouders te betrekken bij de taal- en schoolontwikkeling van hun kind. In 2022 inventariseerden we bij 10 scholen welke uitdagingen zich voordoen in de communicatie tussen school en laaggeletterde ouders. Daaruit bleek dat er behoefte is aan een interventie waarmee de communicatie tussen laaggeletterde ouders en school kan worden versterkt. Toegankelijke communicatie die is afgestemd op de mogelijkheden van ouders kan daarbij helpen. In 2022 bedachten we hier een opzet voor. In 2023 ontwikkelen we deze door middel van pilots verder.

Ouders en laaggeletterdheid

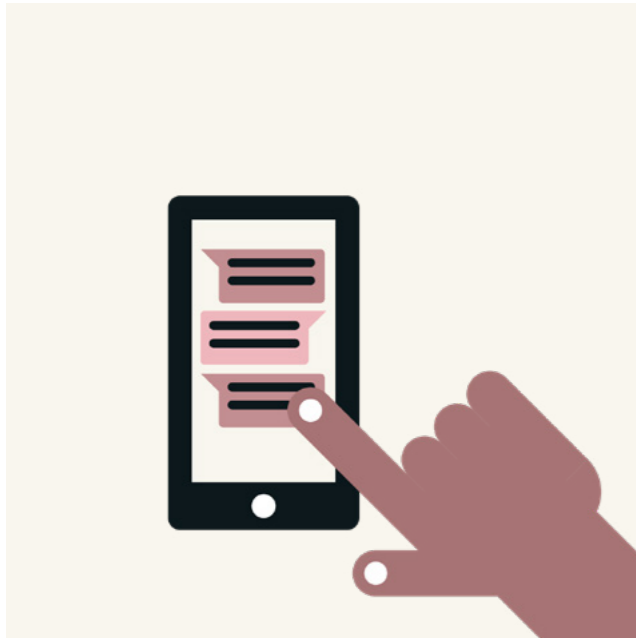
Je bent als volwassene laaggeletterd, als je moeite hebt met lezen, schrijven en/of rekenen. Vaak heb je dan ook beperkte digitale vaardigheden. Dan vind je bijvoorbeeld omgaan met een computer of een smartphone lastig. Dat zijn belangrijke basisvaardigheden om mee te kunnen doen in de samenleving. Voor laaggeletterde ouders is het soms lastig jonge kinderen te helpen in hun taalontwikkeling.

Veel kinderen beginnen daardoor met een kleinere woordenschat aan de basisschool. Zo kan moeite met lezen, schrijven en/of rekenen worden doorgegeven van ouder op kind. Stichting Lezen en Schrijven wil dit stoppen.

Deze analyse is gebaseerd op de Nederlandse PIAAC-data uit 2012.

Thema Digitaal

Digitale vaardigheden behoren net als lezen, schrijven en rekenen tot de basisvaardigheden. Ze zijn nodig om zelfstandig keuzes te maken en zaken te regelen op het gebied van werk, school, financiën, gezondheid en andere activiteiten. Door de huidige digitalisering en de opkomst van bijvoorbeeld kunstmatige intelligentie veranderen de digitale vaardigheden die we als mens nodig hebben.

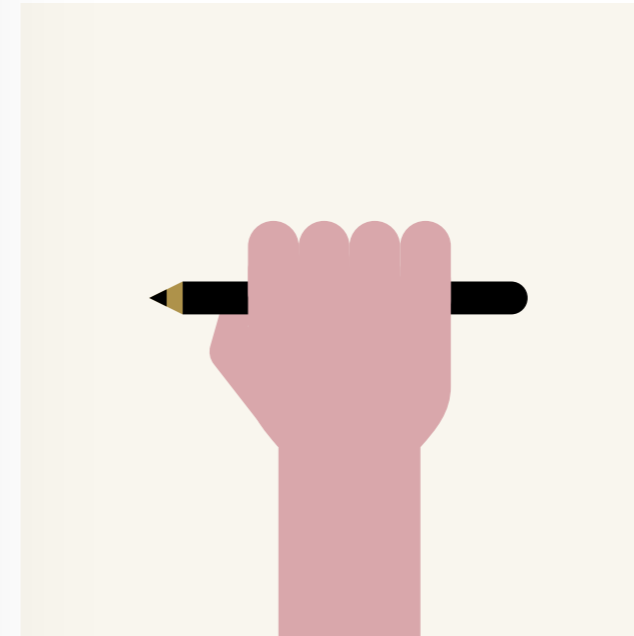
In 2022 werkten we binnen het thema Digitaal hard op het gebied van positiebepaling, kennisontwikkeling en kennisdeling en nieuwe manieren van leren.

- We dachten met Raccoon Serious Games mee over een toegankelijk fysiek spel voor laaggeletterden waarmee zij de basis van online veiligheid leren. Het spel heet Weerbaar op het Web. Spelers leren (gevaarlijke) e-mails, websites en bijlagen herkennen.
- Binnen het project Gamificatie en serious

games motiveren we laaggeletterde ouders en laagtaalvaardige jongeren om hun basisvaardigheden te verbeteren. Om dat te bereiken ontwikkelen we 2 games. Want een game is een positieve en plezierige manier om nieuwe dingen te leren. En dat motiveert om aan basisvaardigheden te werken. Dit project wordt gefinancierd door de Nationale Postcode Loterij en loopt tot april 2024.

- Laaggeletterden hebben vaak onvoldoende digitale vaardigheden. Op een website hebben ze behoefte aan eenvoudige taal en heldere toegankelijke vormgeving. In ons kennisblad **Eenvoudige websites voor laaggeletterden** geven we tips over eenvoudige websites.
- Door de snelle digitalisering van de maatschappij worden digitale vaardigheden steeds belangrijker. In het kennisblad **Laaggeletterdheid en digitale vaardigheden** geven we feiten en cijfers over laaggeletterdheid en digitale vaardigheden. Ook vind je er mogelijkheden voor oefenmateriaal, informatie over de niveaus van digitale vaardigheden en een uitleg over gebruik van de Digimeter.

Thema Sociaal domein

Binnen het thema Sociaal domein werken we aan kennisontwikkeling op belangrijke beleidsterreinen binnen het sociaal domein, zoals armoede en schulden en gezondheid. Daarnaast werken we aan manieren om gemeenten te helpen bij het integraal aanpakken van laaggeletterdheid vanuit het sociaal domein. Zo kunnen we meer impact maken voor mensen met beperkte basisvaardigheden. In 2022 focusten we onder andere op het Maatwerktraject integrale aanpak laaggeletterdheid.

Maatwerktraject integrale aanpak laaggeletterdheid

Veel gemeenten willen laaggeletterdheid integraal aanpakken vanuit het sociaal domein. Dat is niet eenvoudig, maar wel noodzakelijk. Want laaggeletterdheid hangt samen met veel beleids-thema's binnen het sociaal domein. Voor mensen die moeite hebben met basisvaardigheden is het bijvoorbeeld lastig om de administratie op orde te

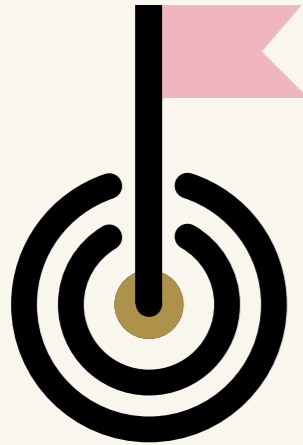
krijgen of een baan te zoeken. Maar ook promotie maken, op de juiste manier pillen innemen of bijvoorbeeld een DigiD aanvragen is ingewikkeld. Daardoor heeft niet iedereen dezelfde kansen. Met integraal beleid kunnen en willen we de schotten tussen de verschillende beleidsterreinen doorbreken, om de (laaggeletterde) burger zo goed mogelijk te helpen. Daarmee besparen gemeenten geld en tijd. En bereiken ze de doelgroep beter. Om gemeenten te helpen bij het realiseren van een integrale aanpak ontwikkelden we samen met de Universiteit Utrecht (USBO) het Maatwerktraject integrale aanpak laaggeletterdheid.

In 2022 onderzochten we eerst samen met de Universiteit Utrecht en 5 gemeenten wat de sleutelementen zijn van een integrale aanpak. Vervolgens ontwikkelden we een model waarmee gemeenten kunnen analyseren waar binnen het gemeentelijk sociaal domein de betrokkenheid, middelen en ondersteuning aanwezig zijn om op een structurele manier aan de slag te gaan met basisvaardigheden. Op basis van deze analyse worden concrete verbeteracties geformuleerd en uitgevoerd. Zodat gemeenten de aanpak van laaggeletterdheid gaan verbinden aan meerdere beleidsterreinen. Daarna volgt een evaluatie. Dit hele proces noemen we het Maatwerktraject integrale aanpak laaggeletterdheid.

Het maatwerktraject duurt in totaal 10 maanden en wordt steeds door een groep gemeenten uitgevoerd. Elke gemeente doorloopt haar eigen traject met aandachtspunten. De focus ligt meestal op 1 of 2 beleidsterreinen. We pakken het stap voor stap aan en gemeenten kunnen het maatwerktraject later ook op andere beleidsterreinen doorlopen. Tijdens online bijeenkomsten kunnen gemeenten van elkaar en ons leren. De interesse vanuit gemeenten

voor het maatwerktraject is groot. In 2022 deden er 20 gemeenten mee. Nog zeker 10 andere gemeenten hebben interesse om in 2023 aan de volgende groep deel te nemen.

Thema Doelgroepen

Binnen het thema Doelgroepen focussen we op hoe we zoveel mogelijk laaggeletterden vinden en bereiken. Zodat zij hun basisvaardigheden kunnen verbeteren. Dat doen we onder andere door kritisch naar onze eigen interventies te kijken en deze waar nodig te verbeteren. Door samen te werken met Taalambassadeurs. En door professionals, vrijwilligers en trainers zo goed mogelijk te ondersteunen.

In 2022 behaalden we onder andere de volgende resultaten:

Vinden en bereiken laaggeletterden

We werkten onze visie en strategie uit. Daarnaast verzorgden we 4 keer de workshop Vinden en bereiken laaggeletterden met behulp van profielen Klasse! bij de uitwisselingsbijeenkomsten voor gemeenteambtenaren in Zwolle, Dordrecht, Amsterdam en Eindhoven. Ook werkten we interventies en praktijkvoorbeelden uit. Want gemeenten geven aan dat zij daar behoefte aan hebben.

Taalmeterdagen Amsterdam
Zuidoost: interventie en
praktijkvoorbeeld.

Vrijwilligers en trainers

Op het gebied van trainers hielden we ons in 2022 voornamelijk bezig met beleidsontwikkeling.

De activiteiten die we uitvoerden op het gebied van vrijwilligers vonden bijna allemaal plaats binnen het project Samen werken aan kwaliteit. Dit project voeren we samen met stichting Het Begint met Taal uit, in opdracht van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW). Het doel van dit project is de kwaliteit van non-formele (taal)ondersteuning door vrijwilligers aan laaggeletterden te verbeteren.

We leverden in 2022 onder andere een rapport op over de informatiebehoefte van gemeenten op het gebied van non-formeel onderwijs. Dit rapport bespraken we met het ministerie van OCW. Het doel van dit gesprek was verkennen op welke manier we vanuit het project Samen werken aan kwaliteit kunnen bijdragen aan de handreiking volwasseneneducatie. Het voorstel is om vanuit het project kennissessies te gaan verzorgen over het

non-formele educatieaanbod voor volwassenen. Tijdens de Week van lezen en schrijven organiseerden we samen met stichting Het Begint met Taal een kennissessie voor vrijwilligers. Tijdens deze sessie presenteerden we het **Startpunt Vrijwilligers**. Daarop staat sinds 2021 alle informatie voor vrijwilligers. Ook deelden we (nieuwe) beschikbare materialen. Een expertpanel (docent NT1, docent NT2 en een Taalhuiscoördinator) beantwoordden vragen die vooraf bij vrijwilligers waren opgehaald.

Thema Toegankelijke dienstverlening en eenvoudige communicatie

Binnen het thema Toegankelijke dienstverlening en eenvoudige communicatie zetten we ons ervoor in

dat overheden, bedrijven en organisaties eenvoudig communiceren en toegankelijk zijn voor iedereen. Dat deden we in 2022 onder andere door verschillende ministeries te ondersteunen en adviseren:

- Ministerie van Algemene Zaken (AZ).
We trainden redacteuren in het schrijven van eenvoudige teksten voor de website www.rijksoverheid.nl, zodat meer mensen de informatie begrijpen.
- Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK).
We adviseerden bij de hertaling van de Rijksbegroting 2023. Daarnaast gaven we feedback op de door het ministerie ontwikkelde infographics voor de Provinciale Statenverkiezingen van maart 2023. En een aantal van onze adviseurs nam deel aan 6 gesprekstafels rond Toegankelijke verkiezingen, in aanloop naar de Provinciale Statenverkiezingen van maart 2023. Door deze inzet is belangrijke informatie vanuit het ministerie van BZK nu ook te begrijpen voor mensen die wat meer moeite hebben met lezen. Ook is het ministerie zich steeds meer bewust van het belang van eenvoudige communicatie. We maakten samenwerkingsafspraken voor 2023.
- Ministerie van Financiën.
We adviseerden de Uitvoeringsorganisatie Herstel Toeslagen (UHT) van de Belastingdienst over en ondersteunden ze bij eenvoudige communicatie.

Daarnaast organiseerden we begin 2022 samen met Gebruiker Centraal en Stichting ABC de provinciale bijeenkomsten van de Direct Duidelijk Tour. Deze online inspiratiesessies gingen over toegankelijke en begrijpelijke overheidscommunicatie. De sessies waren gericht op ambtenaren met laaggeletterdheid

in hun portefeuille en communicatieadviseurs van de gemeente.

Ook gaven we trainingen op het gebied van bewustwording van laaggeletterdheid (vaak in samenwerking met ervaringsdeskundigen) en eenvoudig (digitaal) schrijven aan organisaties als Janssen & Janssen (Incasso & Gerechtsdeurwaarders), Ziggo en Vodafone.

Informatie over de energietoeslag in eenvoudige taal

In 2022 werden gas en stroom steeds duurder. Om ervoor te zorgen dat mensen met een laag inkomen de energierekening makkelijker konden betalen, kwam de overheid met een energietoeslag. Wij vinden het belangrijk dat iedereen die regeling kent. Daarom deelden we informatie over de **energietoeslag in eenvoudige taal**.

Je woont alleen	Je netto salaris of pensioen per maand
Je bent tussen 21 en 67 jaar	1.310 euro of minder
Je bent met pensioen	1.455 euro of minder

Je bent getrouwd of je woont samen	Je netto salaris of pensioen per maand
Je bent tussen 21 en 67 jaar	1.871 euro of minder voor jullie samen
Je bent met pensioen	1.971 euro of minder voor jullie samen

Deze bedragen zijn netto. Dat is wat je elke maand op je rekening krijgt. De vakantietoeslag zit erbij.

[Informatie over de energietoeslag in eenvoudige taal.](#)

Onderzoeken 2022

Er wordt veel onderzoek gedaan naar de omvang, preventie, oorzaken en gevolgen van laaggeletterdheid. We voeren zelf onderzoeken uit en lezen mee op onderzoeken van andere organisaties.

De onderzoeken die we in 2022 publiceerden en/of waar we in 2022 mee startten:

Omschrijving	Onderzoekers	Belangrijkste uitkomst	Publicatiedatum
Analyse op Piac data (2012) naar de relatie tussen ouderschap en laaggeletterdheid	Professor Tim Huijts van het Research Centre for Education and the Labour Market (ROA) in Maastricht, in opdracht van Stichting Lezen en Schrijven	<ul style="list-style-type: none"> In Nederland zijn er 3,18 miljoen ouders met minderjarige kinderen. 11% van die ouders is laaggeletterd. Dat is 1 op de 9. 64% van de laaggeletterde ouders met minderjarige kinderen heeft een betaalde baan. Bij niet-laaggeletterde ouders met minderjarige kinderen is dat 88%. Kinderen hebben 3 keer meer risico om op latere leeftijd laaggeletterd te worden, als beide ouders laagopgeleid zijn. 	8 september 2022
Onderzoek naar de factoren die een rol spelen in het stimuleren van laagtaalvaardige ouders om hun kinderen (blijvend) te laten deelnemen aan taalstimulerende activiteiten	Onderzoeksbureau ITTA, in opdracht van Stichting Lezen en Schrijven		2023
Onderzoek naar de bijdrage van professionals in de aanpak van laaggeletterdheid	Onderzoeksbureau Gelijkschap, in opdracht van Stichting Lezen en Schrijven		2023

[Bekijk onderzoeken over laaggeletterdheid.](#)

Over ons

De organisatie

Stichting Lezen en Schrijven is een flexibele, energieke organisatie met bevlogen medewerkers die werken aan de aanpak van laaggeletterdheid. Samen met partnerorganisaties, beleidsmakers, docenten en vrijwilligers bouwen we aan duurzame regionale netwerken en ontwikkelen we nieuwe projecten en programma's om laaggeletterdheid te voorkomen en te verminderen.

Tot en met 2019 waren we uitvoerder van de aanpak Taal voor het leven. Sinds 2020 hebben we een nieuwe rol. We ondersteunen gemeenten vraaggestuurd bij hun regierol in de aanpak van laaggeletterdheid. De financiering van onze stichting wijzigde daardoor ook. In 2022 werken we in 2 grote programma's en enkele tientallen projecten, met verschillende financiers.

Onze medewerkers zijn:

1. **Verbindend:** We zoeken verbinding en bouwen netwerken. Want samen zijn we sterker.
2. **Ondernemend:** We zijn daadkrachtig en proactief in alles wat we doen.
3. **Oprecht betrokken:** We zijn gepassioneerd en gedreven. Omdat we vinden dat iedereen moet kunnen meedoen.
4. **Onafhankelijk:** We hebben geen andere agenda dan het belang van laaggeletterden. Deskundigheid staat voorop en we gaan voor kwaliteit. We zijn de experts op het gebied van de aanpak van laaggeletterdheid.
5. **Oplossingsgericht:** We focussen op onze missie: laaggeletterdheid aanpakken. We zijn daarbij creatief in het vinden van oplossingen.

Ontwikkeling en werkplezier

We voeren als stichting steeds meer verschillende projecten tegelijkertijd uit. Om dat goed te kunnen doen is een eenduidige, gestructureerde manier van samenwerken belangrijk. We werken daarom in een matrixorganisatie. In 2022 onderzochten we de mogelijkheden voor de doorontwikkeling van het werken in de matrixorganisatie. Ook voerden we een medewerkerstevredenheidsonderzoek uit. Met de resultaten van de evaluatie en het onderzoek ontwikkelen we de organisatie in 2023 verder door. Zo werken we actief aan het werkplezier bij Stichting Lezen en Schrijven. Ook vinden we een Leven Lang Ontwikkelen voor onze eigen medewerkers belangrijk. In 2022 lag de focus op communicatieve vaardigheden volgens het Proces Communication Model.

In 2022 hebben we ook flinke stappen gezet in het monitoren van de voortgang van onze jaarplannen, projecten en programma's. Met behulp van de Plan, Do, Check, Act-cyclus beoordeelden we ieder kwartaal alle projecten en programma's zowel inhoudelijk als financieel. In 2022 hebben we het jaarplan en het begrotingsproces opnieuw ingericht zodat deze beter aansluiten bij het werken in de matrixorganisatie.

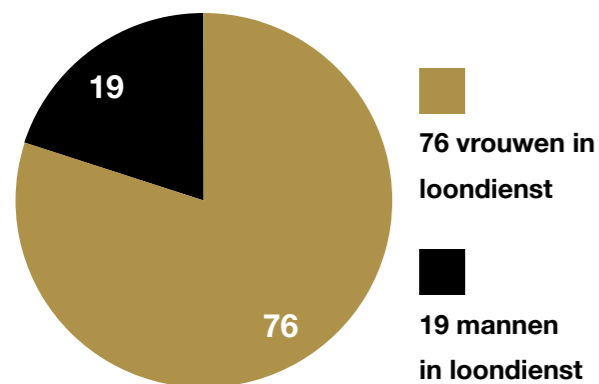
Het team

Een bevlogen team is nodig om onze ambities waar te maken. Eind 2022 stond de teller op 95 medewerkers (77,25 fte) in loondienst. De verhouding man/vrouw bedroeg 76 vrouwen en 19 mannen. In 2022 verlieten 21 collega's de stichting. Gelukkig was er ook nieuwe aanwas. In 2022 verwelkomden we 20 nieuwe enthousiaste vaste medewerkers. Daarnaast werkten 16 collega's op inhuurbasis.

Binnen onze stichting geven we jongeren graag de

kans om te leren. Dat doen we onder andere door scholieren en studenten stage te laten lopen en een concrete opdracht te laten uitvoeren. In 2022 hadden we 3 stagiaires.

In 2022 bedroeg het ziekteverzuim gemiddeld 9,4%. Het gemiddelde is ten opzichte van 2021 gestegen. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door een aantal langdurig zieke collega's. Om dit gemiddelde naar beneden te brengen zetten we het actieve gezondheidsbeleid voort.

Ondernemingsraad

De ondernemingsraad (OR) heeft 5 leden. Zij vertegenwoordigen alle werknemers, behalve de bestuurder.

Nieuwe OR

In 2022 is, vanwege het vertrek van 2 OR-leden, een interne oproep gedaan voor versterking van de OR. Hieruit hebben zich 4 nieuwe leden aangemeld. De OR is nu weer volledig op sterkte en bestaat nu uit 5 leden.

Het jaar stond voor de OR voor een groot deel in het teken van de invoering van de nieuwe HR-cyclus, de resultaten en vervolgaanpak van het medewerkerstevredenheidsonderzoek en het onderzoek naar de doorontwikkeling van de matrixstructuur.

Vooraf meedenken

Naast de formele trajecten van instemmingsaanvragen en adviesaanvragen wordt de OR regelmatig gevraagd om vooraf al actief mee te denken in veranderingen die op de organisatie van invloed zijn. Zo fungeert de OR als een waardevol klankbord.

Bestuur en raad van toezicht

Stichting Lezen en Schrijven (statutaire naam) is een onafhankelijke stichting, gevestigd in Den Haag. De stichting heeft een dagelijks bestuur bestaande uit een directeur-bestuurder. Daarnaast is er een raad van toezicht.

Met deze inrichting onderschrijft de stichting de maatschappelijke normen voor 'goed bestuur': de Code Goed Bestuur voor Goede Doelen. Die bepaalt onder meer:

- de scheiding tussen bestuur en toezicht;
- een vastgesteld reglement voor bestuur en raad van toezicht;
- een door alle bestuursleden, medewerkers, freelancers en stagiaires ondertekende gedragscode;
- de publicatie van jaarverslagen, inclusief jaarrekeningen (inclusief controleverklaring) op de website www.lezenenschrijven.nl;
- het vrijwilligersbeleid, met daarin onder meer beschreven de activiteiten die vrijwilligers uitvoeren, de communicatie met de vrijwilligers en de mogelijke vrijwilligersvergoeding.

Bestuur

Geke van Velzen is als directeur-bestuurder verantwoordelijk voor het:

- dagelijks bestuur van Stichting Lezen en Schrijven;
- formuleren van het strategisch beleid van de stichting;

- opstellen en uitvoeren van de visie op korte en lange termijn.

De directeur-bestuurder voert samen met adjunct-directeur Antoinette de Graaf-Driesen de collegiale directie over de organisatie. De directie vormt samen met de 4 regiomanagers en de manager Innovatie, Kennis en Communicatie het managementteam (MT).

Raad van toezicht

De raad van toezicht houdt toezicht op het beleid, de algemene gang van zaken van de maatschappelijke normen voor 'goed bestuur' en de algemene gang van zaken van de stichting. De raad van toezicht benoemt de directeur-bestuurder.

In 2022 bestond de raad van toezicht uit 7 leden:

- Mariëtte Hamer (voorzitter), voorzitter SER (tot 1 april 2022) en regeringscommissaris seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld (vanaf 1 april 2022)
- Simone Heidema (vice-voorzitter en voorzitter auditcommissie), oprichter en CEO CPI Risk Finance Governance en De Buitenboordmotor
- Tof Thissen, directeur UWV Werkbedrijf (lid tot 1 januari 2023)
- Sheila Sitalsing, journaliste en columnist (lid tot 1 januari 2023)
- Pieter Cortenbach, partner en eigenaar Vanderkruis (tot 1 september 2022) en eigenaar van Pieter Cortenbach bestuursadvies (vanaf 1 september 2022)
- Friso Douwstra, gedeputeerde Provincie Fryslân (lid auditcommissie)
- Marjan Rintel (lid vanaf 1 juni 2022), CEO van NS (tot 1 juli 2022) en CEO van KLM (vanaf 1 juli 2022)

Eind 2021 nam Joost Farwerck in verband met het

aflopen van zijn zittingstermijn afscheid. Per 1 juni 2022 heeft de raad Marjan Rintel benoemd als lid van de raad van toezicht. Eind 2022 zijn de termijnen van Sheila Sitalsing en Tof Thissen afgelopen. Zij treden daarom per 1 januari 2023 terug als leden van de raad van toezicht. Vanaf 1 januari 2023 heeft de raad van toezicht Minchenu Maduro en Maarten Camps benoemd als nieuwe leden van de raad van toezicht. Door de gemengde samenstelling is de raad van toezicht een verbindende schakel tussen de stichting en de maatschappij. De leden spelen in hun eigen vakgebied een toonaangevende rol, zijn begaan met maatschappelijke thema's en erkennen het belang van geletterdheid. De raad van toezicht benoemt uit zijn midden 2 leden die de auditcommissie vormen. De directeur-bestuurder en toezichthouders hebben geen nevenfuncties die conflicteren met de belangen van de stichting.

Verslag raad van toezicht

De raad van toezicht en de directeur-bestuurder kwamen in 2022 3 keer bijeen. De auditcommissie kwam 4 keer bijeen. Minimaal 1 keer per jaar staat de raad van toezicht stil bij (de beheersing van) de risico's van de stichting. De raad van toezicht keurde de jaarrekening, begroting en kwartaalcijfers goed alsook het jaarplan 2023. Ze zijn geïnformeerd en hebben geadviseerd over nieuw op te starten projecten en programma's en de vervolgaanpak van laaggeletterdheid in Nederland.

Honorering directeur-bestuurder en leden van de raad van toezicht

De leden van de raad van toezicht doen hun werkzaamheden onbezoldigd. Dat betekent dat ze er geen geld voor krijgen. De directeur-bestuurder ontvangt wel een salaris van de stichting. Haar salaris is door de raad van toezicht goedgekeurd en valt binnen de normen van de Wet normering

topinkomens (WNT) voor topfunctionarissen binnen (semi)publieke organisaties. De leden van de raad van toezicht en het bestuur mogen de onkosten voor reis en verblijf en zakelijke onkosten die zijn gemaakt ten behoeve van Stichting Lezen en Schrijven declareren. In 2022 maakte de raad van toezicht daar geen gebruik van.

Prinses Laurentien, oprichter Stichting Lezen en Schrijven

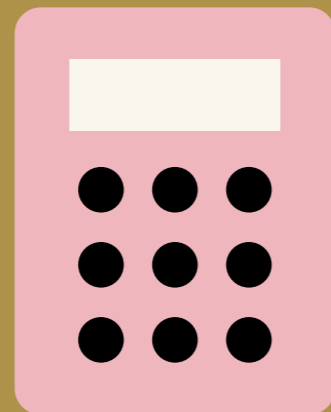
Sinds 2001 zet H.K.H. Prinses Laurentien der Nederlanden zich in voor de bevordering van geletterdheid. In 2004 is op haar initiatief Stichting Lezen en Schrijven opgericht. Met de oprichting wilde prinses Laurentien zoveel mogelijk partijen verbinden die al actief waren, of zouden moeten zijn, op het gebied van laaggeletterdheid. Want ondanks het hoge aantal laaggeletterden, werd het destijds niet als serieus maatschappelijk vraagstuk erkend. In 2009 is prinses Laurentien benoemd als Speciaal Gezant Geletterdheid voor UNESCO, waarmee ze zich wereldwijd inzet voor de problematiek van laaggeletterdheid. In 2021 legde ze deze functie na 12 jaar neer.

In 2014 volgde Marja van Bijsterveldt de prinses op als voorzitter van Stichting Lezen en Schrijven. Prinses Laurentien zelf werd erevoorzitter, een functie die ze eind 2017 neerlegde. De stichting en haar oprichter werken nog steeds nauw samen. Zo reikt de prinses jaarlijks de Taalheldenprijs uit.

Prinses Laurentien

Financiën

Samenvatting financiële resultaten, inclusief toelichting inkomsten

Resultaat

Het resultaat van Stichting Lezen en Schrijven bedraagt € 103.196 positief. Ten opzichte van de begroting is dit € 6.532 hoger dan begroot. Hoewel deze realisatie op totaalniveau weinig afwijkt van de begroting, laten de onderliggende cijfers zien dat dit een prachtig resultaat is voor 2022.

We hebben een hoger resultaat op lopende projecten gerealiseerd waar we een hogere uurprijs mochten¹ rekenen. Deze realisatie laat zien dat de ingeslagen weg om meer diversificatie in de financiering van onze projecten te realiseren haar vruchten afwerpt. Dit leidde er ook toe dat we de ongeoormerkte baten volledig aan onze missie en visie konden besteden.

Baten

We financieren onze activiteiten met publieke en private baten. De verdeling van deze baten is 90% publiek en 10% privaat. We realiseren onze baten in projecten die bijdragen aan onze missie en visie. Onze baten kennen drie smaken.

- Baten ter dekking van de personeels- en organisatiekosten;
- Baten ter dekking van materiële projectkosten;
- Baten uit giften en fondsenwerving.

Baten ter dekking van de personeels- en organisatiekosten

Binnen al onze projecten verantwoorden we middels uren schrijven. Zodoende hebben we bij de begroting 2022 vooraf een kostprijs vastgesteld die exact onze personeels- en organisatiekosten dekt. Deze kostprijs is afhankelijk van 2 variabelen, namelijk de

totaal verwachte personeels- en organisatiekosten enerzijds en anderzijds het totaal verwachte uren op al onze projecten.

We ordenen onze projecten in twee categorieën, die elk een eigen uurprijs kennen.

- Projecten en programma's gefinancierd d.m.v. subsidies
- Overige projecten

Binnen subsidies geldt de regel dat we achteraf alleen onze werkelijke kostprijs mogen verantwoorden. Voor subsidies zijn lasten en baten dan ook altijd gelijk. Een hogere kostprijs levert ons geen hoger resultaat op, evenals een lagere kostprijs geen lager resultaat geeft. Wél leidt een hogere kostprijs tot minder beschikbare uren in een subsidie en leidt een lagere kostprijs tot meer beschikbare uren.

Binnen overige projecten wordt de prijs bepaald door de opdrachtgever. Er geldt hier geen wet- en regelgeving voor. Door het uitvoeren van projecten met een hogere uurprijs bouwen we een klein budget aan eigen middelen op. Dat stelt ons in staat om andere niet-dekkende projecten toch uit te voeren. Ook kunnen we een eigen financiële bijdrage leveren aan projecten waar de opdrachtgever dat vraagt (cofinanciering). We hebben als stichting geen winstoogmerk. De positieve resultaten worden ingezet om onze missie en visie te realiseren.

Baten ter dekking van materiële projectkosten

In veel van onze projecten maken we externe kosten. Deze kosten nemen we op in de begrotingen van de projecten en belasten we 1 op 1 door naar de opdrachtgever. Het resultaat hierop is dan ook altijd 0.

¹ De regels omtrent onze uurprijzen leggen we uit onder het kopje 'Baten'.

Baten uit giften en fondsenwerving

Onder giften en baten uit fondsenwerving vallen de baten die we als ongeoormerkt aanmerken en bijdragen voor projecten. We besteden deze baten aan agendering, projecten en activiteiten die niet volledig gefinancierd worden vanuit subsidies.

Realisatie 2022

De som van de totale baten in 2022 bedraagt € 10.045.667. Dat is € 804.228 hoger dan in 2021 en € 543.352 lager dan begroot voor 2022. We maakten door ziekte minder uren dan beoogd. Hieronder gaan we nader in op de verschillen tussen realisatie en begroting.

De afwijking ten opzichte van de begroting wordt grotendeels veroorzaakt door de volgende factoren:

- Ten eerste realiseerden we lagere inkomsten binnen onze subsidies. Hoewel we hier ten opzichte van 2021 meer realiseerden, waren we in 2022 te ambitieus in onze begroting.
- Ten tweede realiseerden we lagere inkomsten uit nieuwe projecten. Dit komt voornamelijk doordat we te ambitieus waren in onze ambities voor 2022. Wél zijn deze projecten voortvarend gestart in 2022 en vervolgen we ze in 2023.
- Ten derde startten we minder nieuwe projecten dan begroot. Onze ambitie lag om voor € 1.000.000 aan nieuwe projecten ter dekking van de personeels- en organisatiekosten te realiseren. Hiervan hebben we €88.600 niet weten te realiseren. Desondanks een prachtig resultaat.

Subsidiebatens (projecten)

De subsidiebatens bedragen in 2022 € 9.095.342. Deze subsidies zijn voornamelijk bestemd voor: het programma Aanpak laaggeletterdheid in gemeenten, het programma Expertisepunt Basisvaardigheden,

project Gemeentelijke Gezinsaanpak, project LAB (Startpunt Ik wil leren) en de Vrijwilligersaanpak.

Baten als tegenprestatie voor de levering van producten en/of diensten (projecten)

Sinds 2020 zetten we naast de grote subsidiestroom meer in op projecten en opdrachten in de private sector. De baten als tegenprestatie bedragen in 2022 € 413.562.

Giften en baten uit fondsenwerving

Onder giften en baten uit fondsenwerving vallen de baten die we als ongeoormerkt aanmerken en bijdragen voor projecten. Hiervan zijn de baten van de Nationale Postcode Loterij (voorheen VriendenLoterij) de hoogste. Deze baten bedragen in 2022 € 443.128. We besteden deze baten aan agendering, projecten en activiteiten die niet volledig gefinancierd worden vanuit subsidies. De jaarlijkse vaste bijdrage is € 200.000. Daarnaast verantwoordden we in 2022 een bedrag van € 197.173 vanuit de bijdrage voor projecten Gamification en Libelle – Lekker lezen. In 2022 bedraagt de aanvullende opbrengst uit de kwartaalafdrachten en extra trekkingen € 45.955.

Naast de bijdrage van de Nationale Postcode Loterij ontvangen we jaarlijks € 30.000 van Achmea en hebben we in 2022 een bedrag van € 35.000 ontvangen van het Fonds Neven en Nichten van Zadelhoff. Deze baten verantwoordden we ook onder de giften en baten uit fondsenwerving.

Lasten

De totale lasten bedragen in 2022 € 9.935.904. Deze lasten bestaan uit personeels- en organisatiekosten en materiële projectkosten. De gerealiseerde lasten zijn € 541.539 lager dan begroot. Hieronder gaan we nader in op dit verschil.

Personeels- en organisatiekosten

De personeels- en organisatiekosten bedragen in 2022 € 7.965.888. Dit is € 129.732 hoger dan begroot, voornamelijk door hogere personeelskosten door de inhuur van derden.

In 2022 besteedden we ruim 89% van onze loon- en personeelskosten rechtstreeks aan de doelstellingen.

Materiële projectkosten

De gerealiseerde materiële kosten bedragen in 2022 € 1.970.016. Dit is € 671.271 lager dan begroot en komt zowel voor binnen onze subsidies als projecten. De uitgaven die in 2022 nog niet zijn gedaan, zullen we in de latere jaren realiseren.

Beleggingen

We beleggen niet met onze gelden en hebben geen beleggingsbeleid.

Reserves en fondsen

We besteden zoveel mogelijk van onze middelen direct aan de doelstellingen. De eventueel positieve resultaten vloeien naar de reserves. We hebben een algemene reserve en een drietal bestemmingsreserves op de balans staan. Deze dienen met name om toekomstige risico's af te dekken en te zorgen voor een financieel gezonde en stabiele organisatie. Hier ligt een risicoanalyse aan ten grondslag. De bestemming van het resultaat volgt de meerjarenbegroting 2020-2024 en is vastgesteld door de raad van toezicht.

Algemene reserve

Opgebouwd om potentieel risico op te vangen zoals:

- Stopzetten grotere subsidies vanuit OCW met opheffing stichting tot gevolg.
- Productiviteitsverlies met niet-dekkende tarieven tot gevolg.

Als buffer om dit risico het hoofd te bieden verwachten wij per 1 januari 2025 een algemene reserve van € 1.287.000 nodig te hebben. Hier ligt een gedegen berekening aan ten grondslag, die past bij het meerjarenplan dat door de raad van toezicht is vastgesteld. Op dit moment is er € 1.127.516 beschikbaar in de algemene reserve. Deze wordt de komende jaren aangevuld tot het gewenste niveau. Het bestuur van Stichting Lezen en Schrijven heeft volledig vertrouwen in het bereiken van de algemene reserve tot gewenst niveau.

Bestemmingsreserves

De bestemmingsreserves zijn bestemd voor specifieke doelstellingen in de komende jaren, zoals vastgelegd in de begroting. Deze middelen zijn voornamelijk bestemd voor eventuele kosten van een verhuizing na afloop van het huidige huurcontract in Den Haag en aanschaf van software voor de bedrijfsvoering. Daarnaast hebben we na de Jaarrekening 2021 een aanvullende bestemmingsreserve (€ 320.937) gevormd om laaggeletterdheid te blijven agenderen en hierop kennis te ontwikkelen en te innoveren. We hebben bij de begroting 2023 goedkeuring gekregen van de raad van toezicht om dit in 2023 te besteden. De activiteiten en doelen die we gaan realiseren liggen in lijn met ons meerjarenplan.

Op dit moment is er € 495.937 beschikbaar in de bestemmingsreserves. De verdeling naar de bestemmingen is eind 2022 als volgt:

Bestemmingsreserves:

ten behoeve van verhuizing / verbouwing: € 125.000
ten behoeve van kritische software: € 50.000
ten behoeve van kennis en innovatiefonds: € 320.937

Jaarlijks zijn de mogelijke onttrekkingen uit deze

bestemmingsreserve onderwerp van gesprek met de raad van toezicht bij de behandeling van de begroting. Zo onttrekken we in 2023 het kennis en innovatiefonds om laaggeletterdheid te blijven agenderen, kennis te ontwikkelen en te innoveren.

Bestemmingsfonds

Het saldo van het bestemmingsfonds (€ 7.500) is bestemd voor de uitreiking van de Taalheldenprijzen 2023 in september 2023. Deze bijdrage is mogelijk gemaakt door Achmea.

Risico's en onzekerheden

We bouwen de komende jaren de algemene reserve uit om de impact van risico's en onzekerheden op de financiële positie het hoofd te bieden. Bij de presentatie van ons meerjarenplan aan de RvT in april 2020 hebben we een uitgebreide risicoanalyse uitgevoerd in het kader van de gewenste omvang van de algemene reserve. De belangrijkste onzekerheden bestonden hier uit het eventueel wegvallen van de ALG-subsidie, maar ook uit eventueel productiviteitsverlies. Productiviteitsverlies kan leiden tot niet dekkende tarieven. Deze onzekerheden kunnen tot gevolg hebben dat we moeten krimpen in personeel. Het risico bestaat dan dat we onze doelstellingen niet halen. Overige onzekerheden uit de risicoanalyse bestonden uit de eventuele noodzaak van cofinanciering voor het verkrijgen van subsidies, potentiële P&R risico's en potentiële onderzoekskosten die niet extern gefinancierd kunnen worden maar kritisch zijn voor de stichting.

Om deze financiële risico's af te dekken en te beheersen, maken we met al onze opdrachtgevers afspraken over (wettelijke) verplichtingen, de monitoring van resultaten en verantwoording. Door interne procedures zorgen we ervoor dat we hieraan

kunnen voldoen. De projectbudgetten worden gemonitord volgens een planning & control-cyclus. Periodiek wordt met de budgethouders gekeken naar de begroting, de realisatie ten opzichte van de begroting en de verwachte kosten voor de komende periode. Ook vindt er een koppeling plaats tussen de inhoudelijke voortgang en de financiële realisatie. In 2022 heeft de directie met de interne opdrachtgevers afzonderlijk kwartaalgesprekken gevoerd en zo de belangrijkste risico's gemonitord.

In 2022 zijn we gestart met een update van de risicoanalyse uit 2020. Onze projectportfolio verandert en dat kan ook impact hebben op de risico's. Daarnaast zijn we gestart met een update van de meerjarenbegroting tot en met 2028. In 2023 zullen we dit proces afronden.

Voor het programma Aanpak laaggeletterdheid in gemeenten maakten we in 2022 elk kwartaal een inhoudelijke en financiële voortgangsrapportage op, die we met de stuurgroep vanuit de ministeries bespreken.

Koers uitzetten

We zijn volop aan de slag op de ingeslagen weg, een koers die is uitgezet in het meerjarenplan 2020-2024. Daarin voorzien we de komende jaren meer diversiteit in de geldstromen, zodat we minder afhankelijk zijn van de subsidie Aanpak laaggeletterdheid in gemeenten. Het doel hierbij is om ook in de toekomst een landelijk relevante organisatie te blijven, want ons werk om laaggeletterdheid te voorkomen en aan te pakken is nog niet klaar. Daarnaast willen we een duurzame en financieel gezonde organisatie zijn en blijven.

We zijn ambitieus in het realiseren van nieuwe projecten, op verschillende thema's en zetten er ons

hard voor in om deze gefinancierd te krijgen. We richten ons met name op meerjarige programma's en projecten, gefinancierd door subsidies van de Rijksoverheid. Daarnaast richten we ons voor ca. 10% van onze begroting op korter lopende projecten, gefinancierd door publieke en private geldschieters en opdrachtgevers. We behouden hiervoor een vaste kern aan waardevol personeel. Dit brengt risico's met zich mee welke we goed in zicht houden. Op dit moment is onze pijplijn met nieuwe potentiële projecten dan ook goed gevuld. We verwachten wederom meer nieuwe projecten in 2023. Daarnaast sturen we op de realisatie en uitputting van de subsidie Aanpak laaggeletterdheid in gemeenten, besteden we onze giften en brengen we de plannen vanuit het kennis en innovatiefonds ten uitvoering.

In 2022 is gewerkt aan de uitwerking van de abonnementsstructuur en is een aanbesteding uitgeschreven. Op dinsdag 7 maart 2023 hebben Boom uitgeverij en wij een overeenkomst getekend voor het uitgeven en het beheer van het lesmateriaal voor laaggeletterden. Met deze nieuwe strategische samenwerking bundelen we onze krachten voor een toegankelijk lesaanbod voor laaggeletterden op het gebied van taal, rekenen en digitale vaardigheden. Voor Boom NT2 is een langgekoesterde wens in vervulling gegaan om de aan NT2 verwante doelgroep van laaggeletterden (NT1) te kunnen bedienen.

De begroting 2023 is als volgt samengevat:

Totale baten: € 9.774.655

Totale lasten: € 9.667.788

Verwacht resultaat: € 106.867

Dit resultaat volgt het meerjarenplan 2020-2024.

Jaarrekening

Balans per 31 december 2022

ACTIVA (IN €)	31.12.2022	31.12.2021
VASTE ACTIVA		
Materiële en immateriële vaste activa		
Verbouwingen	36.102	59.568
Inventaris	29.013	32.667
Computers	79.493	78.609
Software	4.702	17.164
	149.310	188.008
VLOTTENDE ACTIVA		
Vorderingen		
Nog te ontvangen bedragen	275.716	361.760
Debiteuren	119.128	185.412
Overige vorderingen en overlopende activa	135.961	89.956
	530.805	637.127
Liquide middelen		
Banken	2.931.927	3.487.182
	2.931.927	3.487.182
TOTAAL ACTIVA	3.612.042	4.312.317
PASSIVA (IN €)		
EIGEN VERMOGEN		
Algemene reserve	1.127.516	1.074.319
Overige reserve	-	-
Bestemmingsreserve	495.937	445.937
Bestemmingsfonds (t.b.v. TaalHeldenprijs)	7.500	7.500
	1.630.953	1.527.756
KORTLOPENDE SCHULDEN		
Crediteuren	356.005	211.868
Belastingen en premies sociale verzekeringen	35.514	49.444
Overlopende passiva	614.066	507.638
Overige schulden	975.503	2.015.612
	1.981.089	2.784.561
TOTAAL PASSIVA	3.612.042	4.312.317

1 3853

Staat van baten en lasten

BATEN EN LASTEN (IN €)	REALISATIE 2022	BEGROTING 2022	REALISATIE 2021
BATEN			
Subsidiebaten	9.095.342	9.334.221	8.524.723
Baten als tegenprestatie voor de levering van producten en/of diensten	413.562	548.272	380.646
Giften en baten uit fondsenwerving	536.764	706.527	336.070
Som van de totale baten	10.045.667	10.589.019	9.241.439
LASTEN			
Personeels- en organisatiekosten			
<i>Personeelskosten</i>			
Loonkosten (inclusief sociale lasten en pensioenen)	6.240.220	6.430.415	6.213.156
Overige personeelskosten	1.085.224	607.000	700.504
	7.325.444	7.037.415	6.913.660
<i>Organisatiekosten</i>			
Kantoorlasten	191.872	227.500	208.386
Algemene lasten	212.024	280.000	211.458
Overige lasten	16.557	15.500	13.976
Afschrijvingen	92.095	135.241	107.402
Huisvestingslasten	127.895	140.500	126.716
	640.443	798.741	667.938
Totaal personeels- en organisatiekosten	7.965.888	7.836.156	7.581.599
<i>Materiele projectkosten</i>			
Materiele projectkosten	1.970.016	2.641.287	1.251.017
Som van de lasten	9.935.904	10.477.443	8.832.616
Saldo financiële baten en lasten	-6.567	-14.912	-12.886
SALDO VAN BATEN EN LASTEN	103.196	96.664	395.937
<i>Resultaatbestemming</i>			
Mutatie algemene reserve	53.196	46.664	-
Mutatie overige reserves	-	-	-
Mutatie bestemmingsreserves	50.000	50.000	395.937
Mutatie bestemmingsfonds	-	-	-
	103.196	96.664	395.937

Kasstroomoverzicht

KASSTROOMOVERZICHT (IN €)	31.12.2022	31.12.2021
Nettokasstroom uit operationele activiteiten		
Resultaat	103.196	395.937
Aanpassingen voor:		
Afschrijvingen	92.095	107.402
Veranderingen in het werkkapitaal:		
Mutatie vorderingen	106.322	129.164
Mutatie crediteuren	144.138	-22.365
Mutatie belastingen en premies sociale verzekeringen	-13.929	24.632
Mutatie overlopende passiva	106.428	-36.305
Mutatie overige schulden	-1.040.106	-265.756
Kasstroom uit bedrijfsoperaties		
Nettokasstroom uit operationele activiteiten	-501.857	332.709
Kasstroom uit investeringsactiviteiten		
Mutatie financiële vaste activa	-	-
Investerings in immateriële vaste activa	-	-
Investerings in materiële vaste activa	-53.397	-22.550
Desinvesteringen in materiële vaste activa	-	-
Kasstroom uit investeringsactiviteiten	-53.397	-22.550
Mutatie liquide middelen	-555.254	310.159

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode.

SAMENSTELLING GELDMIDDELEN (IN €)	31.12.2022	31.12.2021
Geldmiddelen per 1 januari	3.487.182	3.177.024
Mutatie liquide middelen	-555.254	310.159
Geldmiddelen per 31 december	2.931.927	3.487.182

Toelichting op de balans

Algemeen

Stichting Lezen en Schrijven is gevestigd in Nederland. Vestigingsplaats van de organisatie is Bezuidenhoutseweg 60 te Den Haag. Nummer Kamer van Koophandel: 27263438 BTW no.:8143.94.309.B.01 De stichting heeft de status van algemeen nut beogende instelling (ANBI). Bij het opstellen van de jaarrekening is aangesloten bij de Richtlijn 640 voor organisaties-zonder-winststreven. De toegepaste waarderinggrondslagen gaan uit van de historische kosten en de continuïteit van de stichting. De activa en passiva zijn, voor zover niet anders vermeld, opgenomen tegen nominale waarde.

Grondslagen voor de waardering van activa en passiva

Materiële en Immateriële vaste activa

De immateriële vaste activa worden gewaardeerd op het bedrag van de bestede kosten verminderd met cumulatieve afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen. De jaarlijkse afschrijvingen bedragen een vast percentage van de bestede kosten, zoals gespecificeerd in de toelichting op de balans.

De materiële vaste activa worden gewaardeerd op verkrijgingsprijs, verminderd met cumulatieve afschrijvingen en indien van toepassing met bijzondere waardeverminderingen. De afschrijvingen worden gebaseerd op de een economische levensduur van 5 jaar en worden berekend op basis van een vast percentage van de verkrijgingsprijs, rekening houdend met een eventuele restwaarde. Vanwege de duur van het huurcontract aan de bezuidenhoutseweg (5 jaar) wordt ook de verbouwing over 5 jaar afgeschreven. Er wordt afgeschreven vanaf het moment van ingebruikneming.

Afschrijvingspercentages bedragen:

Software	20%
Verbouwingen	20%
Computers	20%
Inventaris	20%

Vorderingen en overlopende activa

Vorderingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde, en eventueel onder aftrek van voorzieningen wegens oninbaarheid.

Liquide middelen

Liquide middelen bestaan uit kas, banktegoeden en deposito's met een looptijd korter dan 12 maanden. Liquide middelen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Schulden

Schulden worden gewaardeerd tegen de nominale waarde tenzij anders is bepaald.

Grondslagen voor resultaatbepaling

Algemeen

Het resultaat wordt bepaald als het verschil tussen baten en lasten over het verslagjaar, met inachtneming van de hiervoor reeds vermelde waarderinggrondslagen. De baten en lasten worden toegerekend aan de periode waarop deze betrekking hebben, uitgaande van historische kosten. Verliezen worden verantwoord als deze voorzienbaar zijn. Baten worden verantwoord als deze gerealiseerd zijn.

Baten

Alle baten worden verantwoord naar mate van de realisatie van de activiteiten waarvoor deze zijn verleend.

Bestedingen aan de doelstellingen

Hieronder zijn begrepen de direct aan de activiteiten te relateren lasten. De lasten van de projecten worden toegerekend aan de periode waar deze betrekking op hebben.

Afschrijvingen

De afschrijvingen op de (im)materiële vaste activa zijn berekend door middel van vaste percentages van de aanschaffingswaarde, op basis van de verwachte economische levensduur. Eventuele boekwinsten en boekverliezen bij verkoop van (im)materiële vaste activa zijn begrepen onder de afschrijvingen.

Activa

Vaste Activa

MATERIËLE EN IMMATERIELE VASTE ACTIVA (IN €)	MATERIELE VASTE ACTIVA			IMMATERIELE VASTE ACTIVA	TOTAAL
	VERBOUWINGEN	INVENTARIS	COMPUTERS	SOFTWARE	
1-1-2022					
Cumulatieve aanschafwaarde	117.329	138.571	376.062	173.107	805.068
Cumulatieve afschrijvingen en waardeverminderingen	-57.761	-105.903	-297.454	-155.943	-617.061
Boekwaarde	59.568	32.667	78.609	17.164	188.007
bij: Investerings	-	12.040	41.358	-	53.397
af: Desinvesteringen					
Afschrijvingen	-23.466	-15.694	-40.472	-12.462	-92.095
Afschrijvingen desinvesteringen					
	-23.466	-3.655	885	-12.462	-38.697
31-12-2022					
Cumulatieve aanschafwaarde	117.329	150.610	417.420	173.107	858.466
Cumulatieve afschrijvingen en waardeverminderingen	-81.226	-121.598	-337.926	-168.406	-709.156
Boekwaarde	36.102	29.013	79.493	4.702	149.310

In 2022 hebben we geïnvesteerd in nieuwe laptops en nieuwe inventaris.

Vlottende activa

VORDERINGEN (IN €)

	31-12-2022	31-12-2021
Nog te ontvangen bedragen		
Nog te ontvangen projectsubsidies	65.327	132.081
Overige nog te ontvangen bedragen	210.390	229.678
	275.716	361.760

Het bedrag aan nog te ontvangen projectsubsidies ultimo 2022 hoort hoofdzakelijk bij het project Digital Upskilling. Dit bedrag is reeds ontvangen in 2023.

Debiteuren

Debiteuren	119.128	185.412
	119.128	185.412

Overige vorderingen en overlopende activa

Vooruitbetaalde projectkosten	9.353	8.836
Vooruitbetaalde overige bedragen	126.187	80.643
Overige vorderingen	420	477
	135.961	89.956

De vooruitbetaalde overige bedragen zijn gestegen ten opzichte van 2021. Dit komt omdat we in december al 2 grotere facturen voor 2023 hebben betaald. Het gaat hier om onze bedrijvenpolis en onze jaarlijkse strippenkaart bij Advisie.

Totaal vorderingen	530.805	637.127
---------------------------	----------------	----------------

LIQUIDE MIDDELEN (IN €)

	31-12-2022	31-12-2021
Banken		
Rekening-courant	63.038	548.507
Spaarrekeningen	2.868.889	2.938.675
	2.931.927	3.487.182
Totaal liquide middelen	2.931.927	3.487.182

Passiva

EIGEN VERMOGEN (IN €)	01-01-2022	TOEVOEGING	ONTREKKING	31-12-2021
Algemene reserve	1.074.319	53.196		1.127.516
Bestemmingsreserves:				
<i>t.b.v. verhuizing / verbouwing</i>	80.000	45.000		125.000
<i>t.b.v. kritische software</i>	45.000	5.000		50.000
<i>t.b.v. kennis en innovatiefonds</i>	320.937	-		320.937
Bestemmingsfonds	7.500	7.500	7.500	7.500
Totaal reserves per 31 december	1.527.756	110.696	7.500	1.630.953

In april 2020 heeft de Raad van Toezicht ons meerjarenplan met de daarbij behorende opbouw van de reserves vastgesteld. De reserves worden opgebouwd om onze belangrijkste risico's af te dekken. We volgen deze lijn voor het resultaat 2022. In 2023 bestemmen we het kennis en innovatiefonds. Dit heeft de Raad van Toezicht bij de begrotingsbehandeling van 2023 vastgesteld. Het fonds is bedoeld om laaggeletterdheid te blijven agenderen, kennis te ontwikkelen en te innoveren.

We zijn in 2022 gestart met een hernieuwde risicoanalyse en meerjarenbegroting vanaf 2025. Dit proces zullen we in 2023 afronden.

KORTLOPENDE SCHULDEN (IN €)

	31-12-2022	31-12-2021
Crediteuren	356.005	211.868
Belastingen en premies sociale verzekeringen		
Loonheffing	157	114
Omzetbelasting	35.357	49.330
	35.514	49.444
Overlopende passiva		
Nog te betalen projectlasten	151.606	62.889
Vakantiegeld en vakantiedagen	384.345	385.913
Nog te betalen beheer- en organisatielasten	79.453	55.258
Overige nog te betalen lasten	-1.339	3.578
	614.066	507.638
Overige schulden		
Vooruitontvangen en nog te besteden middelen	946.552	1.956.459
Nog terug te betalen bedragen projecten	23.409	23.409
Overig nog te betalen bedragen	-	10.228
Vooruit gefactureerde bedragen	5.542	25.515
	975.503	2.015.612
De overige schulden zijn in 2022 afgenomen. Dit komt omdat we meer kosten op onze subsidies maakten dan in 2021 en de voorschotten gedurende de subsidieperiode van onze grootste programma Aanpak Laaggeletterdheid Gemeenten afnemen.		
Totaal kortlopende schulden	1.981.089	2.784.561

Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen

Als penvoerder ontvangen voorschotten voor subsidies

Stichting Lezen en Schrijven is voor een tweetal in 2020 toegekende subsidies penvoerder, namelijk de subsidies Vrijwilligersaanpak en Taalvriendelijkheid op de Werkvloer. Dit houdt in dat deze subsidies aan Stichting Lezen en Schrijven ter beschikking staan, maar er daarnaast andere organisaties meewerken aan de doelstellingen uit de subsidie. LES heeft hiervoor samenwerkingsovereenkomsten opgesteld met deze organisaties, waarin afspraken staan opgenomen over rechten en plichten van alle partijen zoals opgenomen in de subsidie aanvraag. Omdat de subsidies aan LES ter beschikking staan nemen we de totale bedragen op in de staat van Baten en Lasten. De baten en lasten in deze jaarrekening van de andere partijen bedragen € 77.263,50.

Huur

In 2019 is er op 1 augustus verhuisd naar het SER pand aan de bezuidenhoutseweg 60. Het contract loopt tot 1 augustus 2024. Het huurbedrag per kwartaal is € 45.099 inclusief servicekosten. De ontvangen incentive van € 70.000 van de verhuurder moet gedeeltelijk worden terugbetaald wanneer de huur voor het einde van het contract wordt opgezegd.

Toelichting op de staat van baten en lasten

BATEN (IN €)	REALISATIE 2022	BEGROTING 2022	REALISATIE 2021
Subsidiebaten			
Aanpak Laaggeletterdheid Gemeenten	8.038.524	8.082.485	7.539.421
Expertisepunt Basisvaardigheden	267.245	337.079	306.347
Gemeentelijke Gezinsaanpak	96.360	103.600	68.720
Startpunt ik wil leren	100.067	114.198	141.163
Vrijwilligersaanpak	119.192	221.561	105.221
Taalvriendelijkheid op de Werkvloer	98.400	104.824	78.598
Digital Upskilling	191.697	132.847	-
MKB - Actielab	49.431	122.146	-
Taalschatten	58.274	57.982	33.258
Overige subsidiebatan	76.152	57.499	251.996
	9.095.342	9.334.221	8.524.723
Baten als tegenprestatie voor de levering van producten en/of diensten	413.562	548.272	380.646
Giften en baten uit fondsenwerving			
Nationale PostcodeLoterij en VriendenLoterij	443.128	616.527	244.425
Stichting Fonds Nichten en Neven van Zadelhoff	35.000	-	-
Achmea	30.000	30.000	30.000
ASR	-	-	25.000
DAS	-	-	3.675
Overige bedrijven	10.238	45.000	21.307
Particulieren	18.398	15.000	11.662
	536.764	706.527	336.070
SOM VAN DE TOTALE BATEN	10.045.667	10.589.019	9.241.439

In 2022 waren de bestedingen binnen het programma Aanpak Laaggeletterdheid Gemeenten hoger dan in 2021. We hebben in dit programma in 2022 nagenoeg onze begroting gehaald. Dit is een verbetering ten opzichte van voorgaande jaren binnen het programma.

Naast de subsidies zijn we in 2022 weer in hogere mate projecten en opdrachten gaan doen. Dit verklaart het verschil ten opzichte van 2021 op de post 'Baten als tegenprestatie' en Giften en baten uit fondsenwerving. Wél hebben we op dit onderdeel minder gerealiseerd dan dat we hadden begroot.

Personeelskosten

Lasten (in €)	REALISATIE 2022	BEGROTING 2022	REALISATIE 2021
Personeelskosten			
Loonkosten (inclusief sociale lasten en pensioenen)			
Lonen en salarissen	5.004.009	4.617.806	4.955.893
Sociale lasten	845.043	1.261.573	868.639
Pensioenlasten	391.167	551.036	388.624
	6.240.220	6.430.415	6.213.156
Overige personeelslasten			
Opleidingskosten	118.935	170.000	212.316
Inhuur derden	720.620	275.000	345.090
Onkosten- en reiskostenvergoedingen	103.583	52.000	60.928
Verzekeringen ziektewet	24.571	25.000	26.374
Arbokosten	69.973	30.000	17.312
Inkoop kantine	4.325	15.000	9.510
Kosten RvT	787	5.000	2.241
Kosten OR	9.322	10.000	6.740
Werving en selectie	23.248	10.000	18.751
Overige personeelskosten	9.860	15.000	1.242
	1.085.224	607.000	700.504
Totaal personeelskosten	7.325.444	7.037.415	6.913.660
(in FTE)	REALISATIE 2022	BEGROTING 2022	REALISATIE 2021
Gemiddeld in dienst	77,3	77,0	77,6
Gemiddelde personeelslasten per FTE bedragen:	€ 85.488	€ 87.824	€ 84.665

In 2022 zijn we in FTE's vrijwel gelijk gebleven aan 2021. De gemiddelde personeelslasten per FTE zijn minder gestegen dan begroot.

Vanwege een hoog ziekteverzuim en benodigde externe expertise op projecten is de inhuur derden in 2022 hoger dan in 2021 en ook hoger dan begroot.

Organisatiekosten

KANTOORLASTEN (IN €)	REALISATIE 2022	BEGROTING 2022	REALISATIE 2021
Automatiseringslasten	148.131	180.000	175.068
Telefoon	27.481	35.000	27.175
Overige kantoorlasten	16.261	12.500	6.143
	191.872	227.500	208.386

De kantoorlasten zijn achtergebleven ten opzichte van de begroting. Dit komt voornamelijk door minder beheerkosten op locatie.

Binnen de algemene lasten hebben we minder accountantskosten gerealiseerd. Dit komt omdat we steeds vaker projectcontroles binnen de projecten zelf begroten.

ALGEMENE LASTEN (IN €)	REALISATIE 2022	BEGROTING 2022	REALISATIE 2021
Administratiekosten	73.194	70.000	64.941
Accountantskosten	30.374	45.000	39.600
Advieskosten	86.513	90.000	53.607
Overige algemene kosten	21.943	75.000	53.311
	212.024	280.000	211.458

OVERIGE LASTEN (IN €)	REALISATIE 2022	BEGROTING 2022	REALISATIE 2021
overige lasten	16.557	15.500	13.976
	16.557	15.500	13.976

AFSCHRIJVINGEN (IN €)	REALISATIE 2022	BEGROTING 2022	REALISATIE 2021
Verbouwingen	23.466	25.415	23.466
Inventaris	15.694	15.138	14.032
Computers	40.472	42.245	39.108
Software	12.462	52.443	30.797
	92.095	135.241	107.402

HUISVESTINGSLASTEN (IN €)	REALISATIE 2022	BEGROTING 2022	REALISATIE 2021
Huur onroerende zaken	111.685	120.000	115.532
Schoonmaaklasten	15.369	18.000	10.398
Overige huisvestingslasten	841	2.500	786
	127.895	140.500	126.716

In de begroting 2022 hadden we nieuwe investeringen op de software opgenomen. Deze investeringen hebben we in 2022 nog niet gedaan waardoor de afschrijvingskosten ook lager zijn.

TOTAAL ORGANISATIEKOSTEN (IN €)	REALISATIE 2022	BEGROTING 2022	REALISATIE 2021
Totaal organisatiekosten	640.443	798.741	667.938

TOTAAL PERSONEELS- EN ORGANISATIEKOSTEN (IN €)	REALISATIE 2022	BEGROTING 2022	REALISATIE 2021
Totaal personeels- en organisatiekosten	7.965.888	7.836.156	7.581.599

MATERIELE PROJECTKOSTEN (IN €)	REALISATIE 2022	BEGROTING 2022	REALISATIE 2021
Reis- verblijfskosten	114.984	152.905	49.468
Websites en platforms	146.320	175.000	208.035
Materialen: bestellingen en verspreiding	300.204	250.000	257.707
Innovatie	83.305	315.000	102.919
Materialen: onderhoud	28.095	50.000	37.791
Lokale activiteiten en huisvesting	76.537	147.000	33.604
Kennisopbouw en uitwisseling kennis	378.998	320.000	68.870
Extra Trainingen	40.961	140.000	41.671
Overige projectkosten	723.349	932.142	351.170
Kosten aan andere projecten	77.264	159.240	99.784
	1.970.016	2.641.287	1.251.017

Bij de begroting 2022 hadden we de hoop meer werkzaamheden te verrichten waarvoor materiële projectkosten nodig waren. Wel hebben we meer besteed dan in 2021. Dit zit voornamelijk in het vele aantal nieuwe projecten.

SOM VAN DE LASTEN (IN €)	REALISATIE 2022	BEGROTING 2022	REALISATIE 2021
som van de lasten	9.935.904	10.477.443	8.832.616

SALDO FINANCIËLE BATEN EN LASTEN (IN €)	REALISATIE 2022	BEGROTING 2022	REALISATIE 2021
Rentebaten/lasten	-10.428	-14.912	-12.886
Financiële kosten	3.861	-	-
	-6.567	-14.912	-12.886

Bezoldiging van (voormalige) bestuurders en commissarissen

De beloning van de directie ligt onder de maximale bezoldiging 2022 (€ 216.000) welke is opgenomen in de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) zoals deze door het ministerie OCW in haar subsidievoorwaarden gesteld.

G. van Velzen is per 7 januari 2018 als topfunctionaris in het kader van de WNT aangemerkt.

A. de Graaf-Driesen is per 1 april 2020 als topfunctionaris in het kader van de WNT aangemerkt.

De leden van de Raad van Toezicht zijn formeel ook topfunctionaris maar zijn onbezoldigd.

De leden van de Raad van Toezicht declareren geen onkosten.

1 : Bezoldiging topfunctionarissen

NAAM: G. VAN VELZEN	2022	2021
Funcatiegegevens	Directeur/bestuurder	Directeur/bestuurder
Aanvang en einde functievervulling	1/1-31/12	1/1-31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	0,95	0,95
Dienstbetrekking	ja	ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 138.535	€ 134.858
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 11.523	€ 10.262
Subtotaal	€ 150.058	€ 145.120
Individueel toepasselijk bezoldigingsmaximum	€ 205.200	€ 198.550
Overschrijding	n.v.t.	n.v.t.
Totale bezoldiging	€ 150.058	€ 145.120

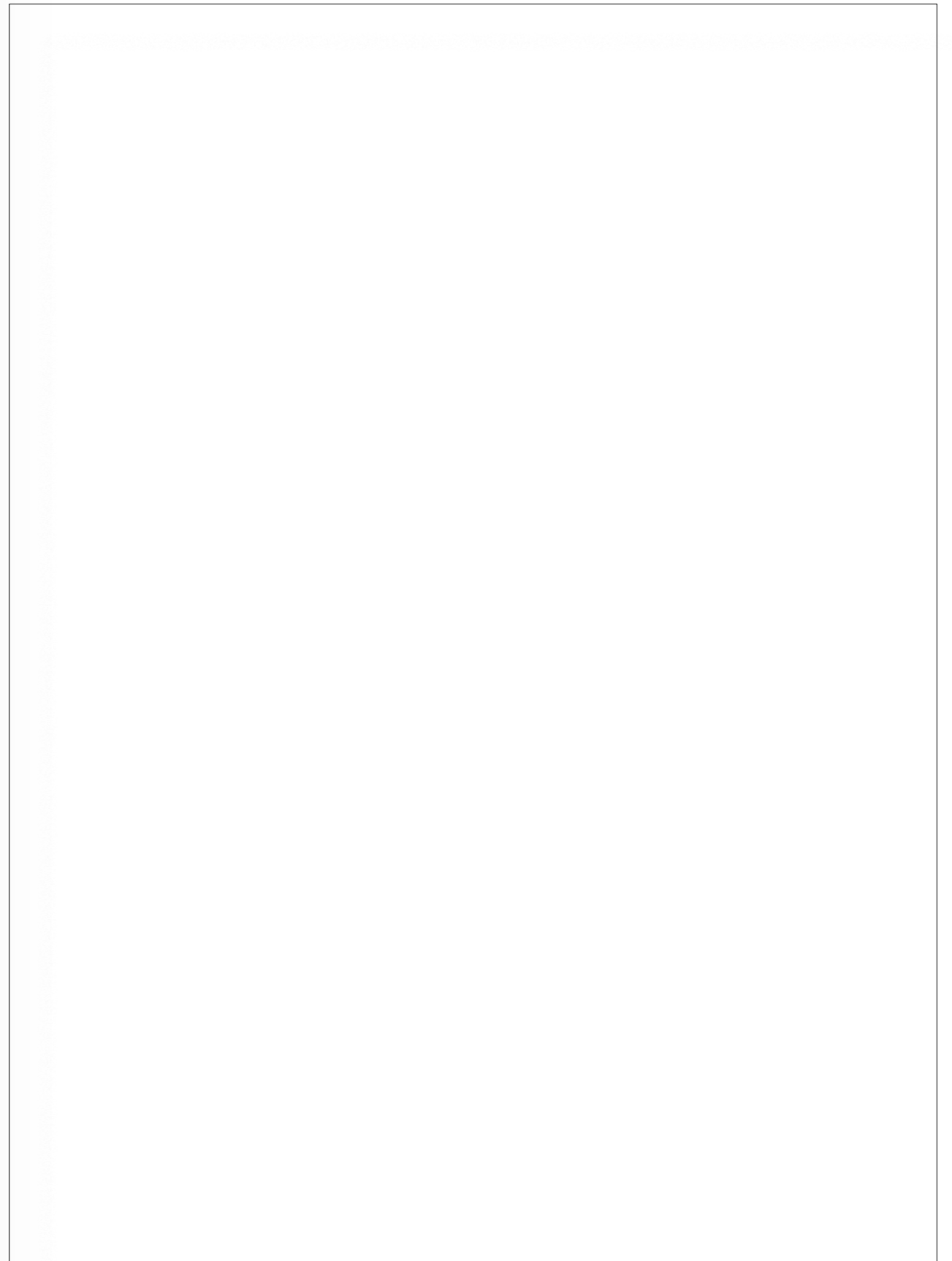
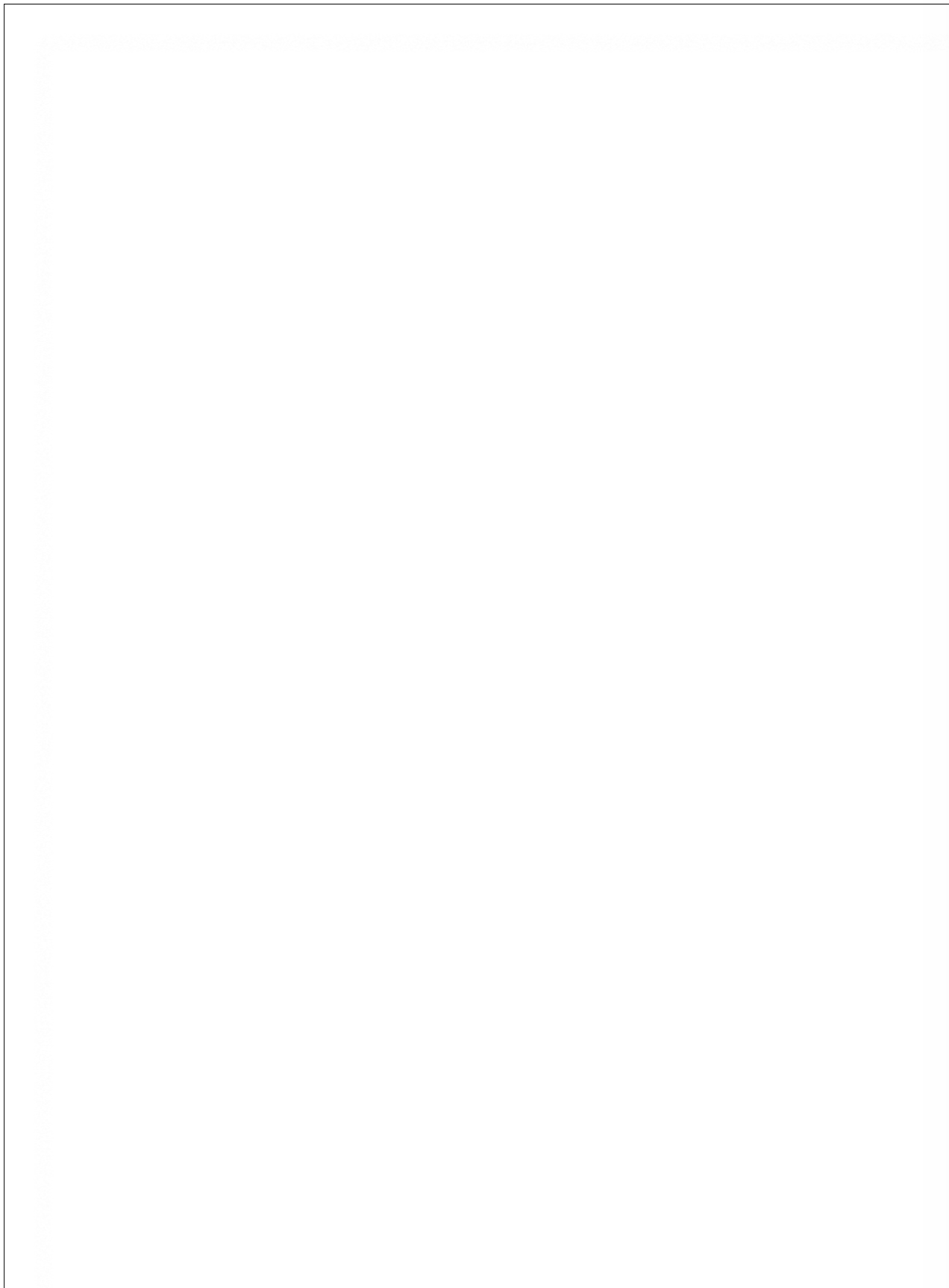
A. DE GRAAF-DRIESEN	2022	2021
Funcatiegegevens	Adjunct-Directeur	Adjunct-Directeur
Aanvang en einde functievervulling	1/1-31/12	1/1-31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	0,90	0,90
Dienstbetrekking	ja	ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 101.915	€ 102.034
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 13.764	€ 13.376
Subtotaal	€ 115.679	€ 115.410
Individueel toepasselijk bezoldigingsmaximum	€ 194.400	€ 188.100
Overschrijding	n.v.t.	n.v.t.
Totale bezoldiging	€ 115.679	€ 115.410

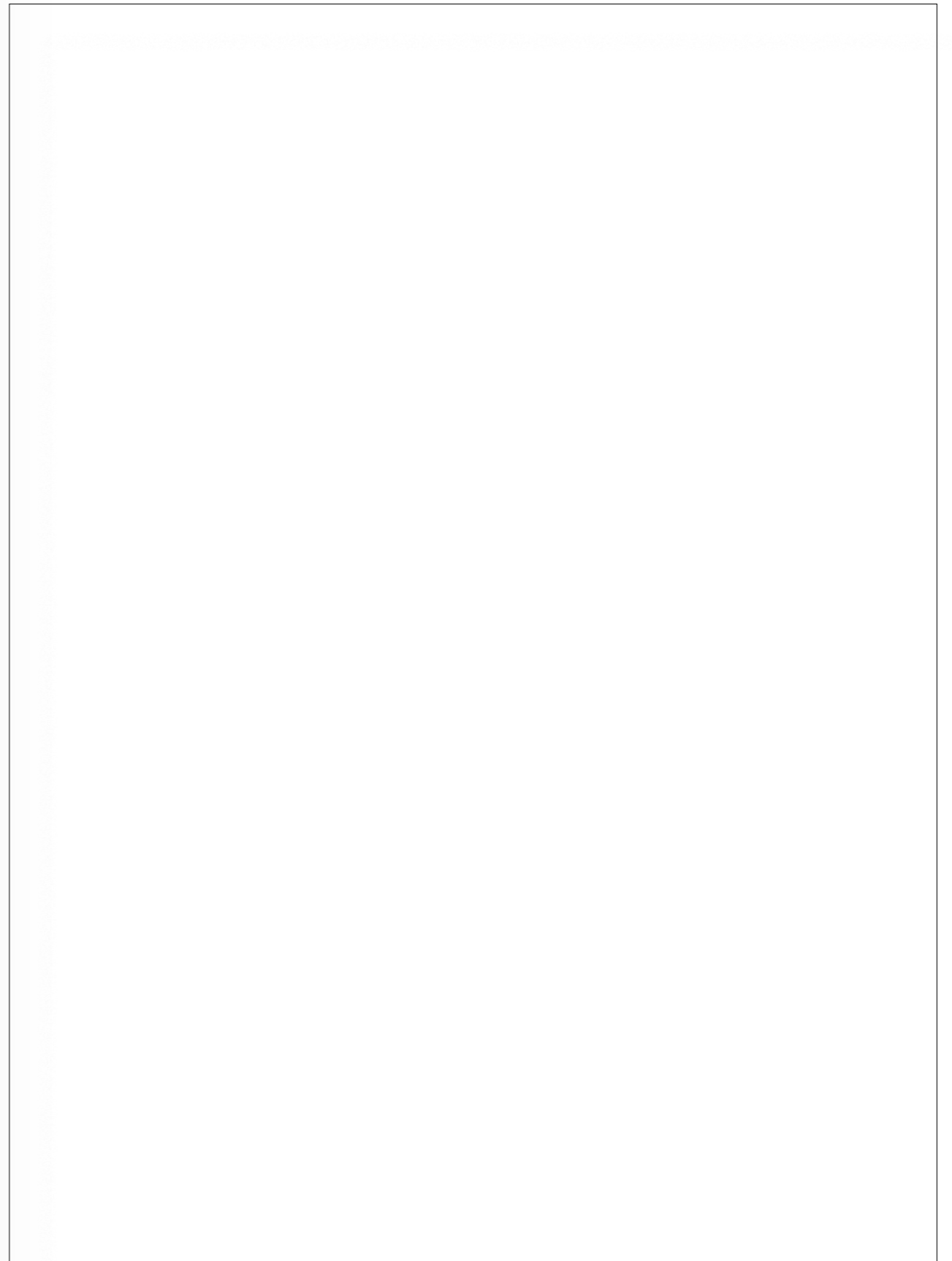
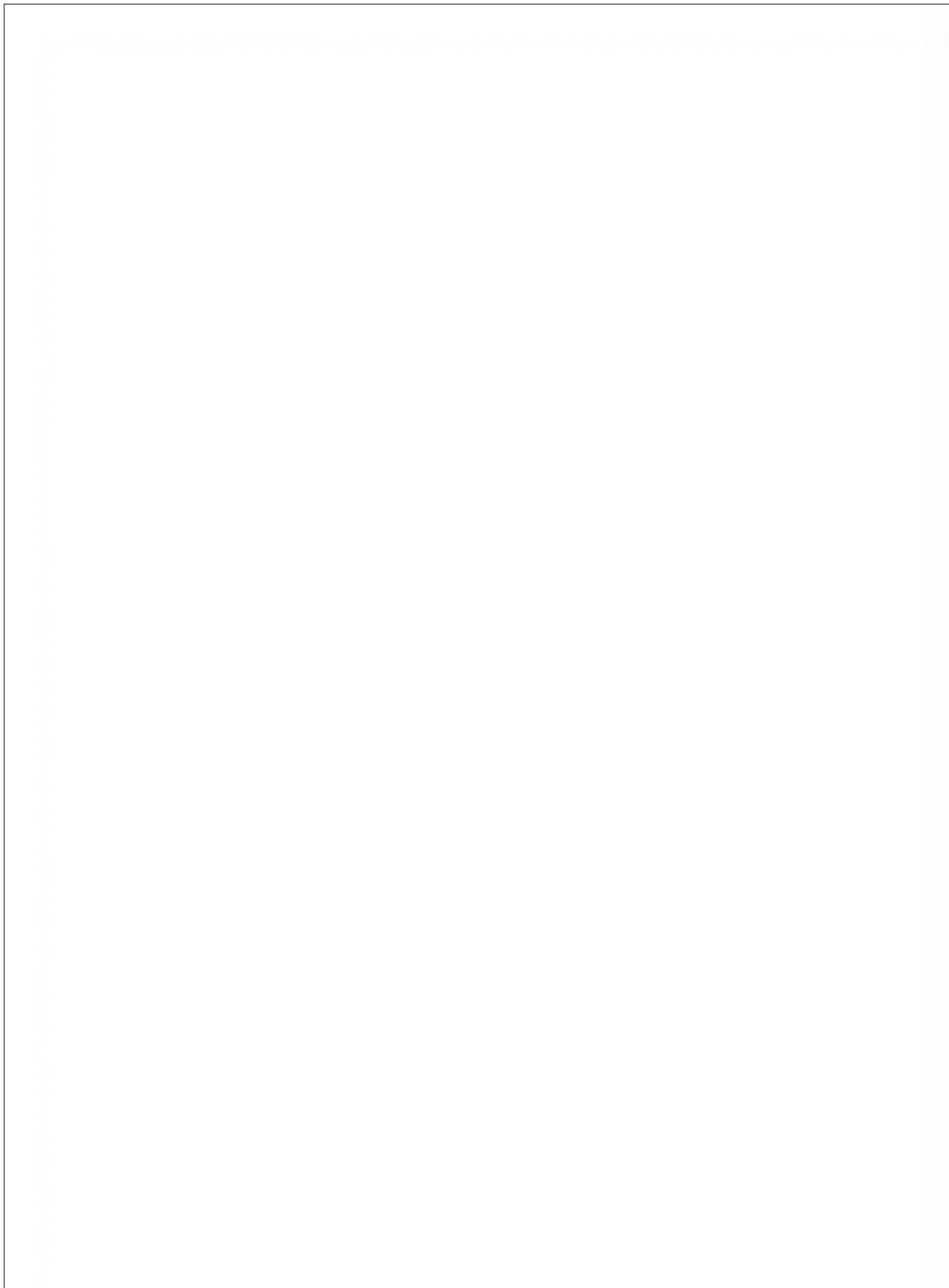
2: Uitkeringen wegens beëindiging dienstverband aan topfunctionaris met dienstbetrekking

n.v.t..

3: Naam topfunctionaris

Naam topfunctionaris	Funcatie
M. Hamer	lid raad van toezicht, voorzitter per 3-7-2018
T. Thissen	lid raad van toezicht
S. Sitalsing	lid raad van toezicht
J. Farwerck	lid raad van toezicht
S. Heidema	lid raad van toezicht
P. Cortenbach	lid raad van toezicht
F. Douwsma	lid raad van toezicht
M. Rintel	lid raad van toezicht

Colofon

Dit is een publicatie van Stichting Lezen en Schrijven.

www.lezenenschrijven.nl

Maart 2023 © Stichting Lezen en Schrijven

